

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Eenvormig recht met betrekking tot de beperkte aansprakelijkheid van de reder

1. Voor degenen, die zich beijveren voor de invoering van een éénvormig zeerecht is 25 Augustus 1924 een datum, welke door hen zonder twijfel als een mijlpaal wordt beschouwd op de lange weg die hopelijk leidt tot het doel, hetwelk zij zich hebben gesteld.

Op die dag werden namelijk te Brussel door diplomatieke vertegenwoordigers van verscheidene staten twee internationale Conventies ondertekend, waarvan de ene betrekking had op de beperkte aansprakelijkheid van de reder en de andere op de aansprakelijkheid van de vervoerder bij vervoer onder cognossement.

De Convention internationale pour l'Unification de certaines Règles concernant la Limitation de la Responsabilité des Propriétaires de Navires de Mer werd ondertekend door negentien staten, t.w. Argentinië, België, Brazilië, Chili, Denemarken, Estland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Hongarije, Italië, Japan, Letland, Noorwegen, Polen en de Vrije Stad Danzig, Roemenië, Spanje, Joegoslavië en Zweden.

De Convention internationale pour l'Unification de certaines Règles en matière de Connaissance, waarin de zgn. Hague Rules waren neergelegd, werd ondertekend door dertien staten, t.w. België, Chili, Duitsland, Estland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Hongarije, Italië, Polen en de Vrije Stad Danzig, Roemenië, Spanje, de Verenigde Staten van Amerika en Joegoslavië (1).

Aannemelijk scheen, dat op twee belangrijke onderdelen van het zeerecht de bestaande tegenstellingen waren overbrugd, zodat het zich liet aanzien, dat binnen niet al te lange tijd op die punten eenvormig recht zou gelden in de voornaamste zeevarende landen.

2. Ten aanzien van de Convention internationale pour l'Unification de certaines Règles en matière de Connaissance kan getuigd worden, dat deze verwachtingen vrijwel in vervulling zijn gegaan, al moge het wellicht langer geduurd hebben, vóórdat de *Hague Rules* waren ingeburgerd dan oorspronkelijk gehoopt was.

Op dit ogenblik, ongeveer 30 jaar nadat de ondertekening te Brussel plaats vond, zijn de Rules o.a. van kracht in Australië, België, Canada, Denemarken, Egypte, Finland, Frankrijk, Groot-Brittannië met een groot aantal protectoraten, koloniën, territoriën en mandaatgebieden, Hongarije, Ierland, Italië, Monaco,

Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Polen, Portugal, Roemenië, Spanje, Vaticaanstad, Verenigde Staten van Noord-Amerika, West-Duitsland, Zweden en Zwitserland (2). M.a.w. het overgrote deel van de wereldvloot vaart onder de vlag van landen, die in hun wetgeving de Hague Rules hebben geïncorporeerd. Helaas vinden de Rules in Zuid- en Midden-Amerika nog weinig weerklank. Hetzelfde is het geval in Rusland en het Verre Oosten, doch niet uit het oog mag verloren, dat vele reders in hun cognossementen naar de Hague Rules verwijzen, zodat deze op basis van vrijwilligheid toepassing vinden, ook daar waar wettelijke bepalingen ontbreken.

3. Met de Convention internationale pour l'Unification de certaines Règles concernant la Limitation de la Responsabilité des Propriétaires de Navires de Mer, is het daarentegen heel anders gelopen. Hoewel 19 landen dit verdrag te Brussel lieten ondertekenen, d.i. 6 meer dan het aantal staten, dat de Conventie betreffende de Hague Rules van hun handtekeningen voorzag, hebben sedertdien slechts tien staten het verdrag geratificeerd, terwijl twee zijn toegetreden. Ratificatie vond plaats door België, Brazilië, Denemarken, Frankrijk, Hongarije, Noorwegen, Polen, Portugal, Spanje en Zweden, terwijl Finland en Monaco, dat niet tot de ondertekenaars behoorde, toetraden. Slechts ten aanzien van een klein deel van de wereldvloot geldt derhalve op dit punt eenvormig recht, waarbij tengevolge van monetaire omstandigheden de uiteindelijke financiële uitkomst nog zeer verschillend is (3).

Kans op verandering in deze situatie lijkt uitgesloten. Bij de besprekingen over de onderhavige conventie ter gelegenheid van de conferenties, welke het Comité Maritime International na de Tweede Wereldoorlog te Antwerpen (1947), Amsterdam (1949) en Napels (1951) heeft gehouden, is wel gebleken, dat verdere ratificaties en nieuwe toetredingen niet zullen plaats vinden, niet alleen omdat de in artikel 15 van de Conventie voorkomende goudclausule in de na-oorlogse omstandigheden vrijwel onoverkomelijke moeilijkheden biedt, doch ook, en zeker niet in de laatste plaats, omdat het principe, waarop de Conventie is gebaseerd, weerstand opwekt. Zelfs is de vraag gewettigd of degenen, die de Conventie hebben aanvaard, niet van mening zijn, dat

de daarin neergelegde oplossing niet geslaagd is en dat de beperkte aansprakelijkheid van de reder op andere wijze geregeld moet worden.

4. Het lijkt dan ook geen twijfel, dat de poging om het recht van de reder tot beperking van zijn aansprakelijkheid te uniformeren, gelijk dat geschiedde in meergenoemde Conventie van 25 Augustus 1924, schipbreuk heeft geleden. Duidelijk komt dit tot uiting wanneer het aantal ratificaties van en toetredingen tot het Brusselse Aanvaringsverdrag van 23 September 1910, en het Brusselse Verdrag inzake Hulpverlening en Berging van dezelfde datum, t.w. 36 (4), vergelijkt met de 10 ratificaties en 2 toetredingen, welke gelijk gezegd ten aanzien van het Verdrag in zake de beperkte aansprakelijkheid van de reder hebben plaatsgevonden. Het getuigt wellicht niet van eerbied voor het vroeger bereikte om met één slag de zo moeizaam verkregen eenvormigheid terzijde te schuiven, doch men diene de werkelijkheid onder ogen te zien en zich niet te verschuilen achter een theoretisch bereikte uniformiteit, die in de praktijk niet aanvaardbaar is noch voldoet. Daarmede is niemand gediend en wordt bovendien het idee der eenvormigheid op het gebied van het recht in het algemeen afbreuk gedaan.

Natuurlijk is het te betreuren, dat de onderhavige Conventie geen algemene ingang heeft gevonden en begrijpelijk is de opmerking van Ripert in dit verband: « Il est assurément fâcheux de voir certains Etats refuser de ratifier une Convention internationale qu'ils ont signée, alors surtout que ceux qui l'ont ratifiée ont parfois, par discipline internationale, modifié leur législation interne. C'est là un échec de l'œuvre d'unification, qui est regrettable » (5).

Maar nu eenmaal niet ontkend kan worden, dat eenparigheid nog niet bereikt is en op deze wijze niet bereikt zal worden, dient opnieuw te worden nagegaan of, en zo ja op welke wijze, een regeling getroffen kan worden, die wel kans heeft de op dit belangrijke punt zo zeer gewenste rechtsgelijkheid te brengen.

5. Wat is de diepere oorzaak van het falen van de Conventie van 25 Augustus 1924? De vraag is gemakkelijker te stellen dan te beantwoorden. Op het eerste gezicht lijkt het aannemelijk, dat het uitblijven van ratificatie van de Conventie door Groot-Brittannië en de Staten van de Commonwealth van grote invloed is geweest en dat verscheidene ondertekenaars van de Conventie gewacht hebben met invoering van de bepaling der Conventie in hun eigen wetgeving, totdat deze groep van belangrijke zeevarende naties was voorgegaan. Zelfs schijnt de bewering niet te boud, dat indien de Commonwealth was voorgegaan, de Verenigde Staten van Noord-Amerika, wier vertegenwoordigers ter conferentie een de Conventie gunstig gezind rapport aan de President moeten hebben uitgebracht, en verschillende Zuid-Amerikaanse Staten, die de Conventie hebben getekend, zouden zijn gevolgd. Doch deze veronderstelling doet onafwijsbaar de vraag rijzen, waarom Groot-Brittannië, dat reeds vóórdat de Convention internationale pour l'Unification de certaines Règles en Matière de Connaissance te Brussel was getekend, the Carriage of Goods by Sea Act 1924 aannam, waarvan de Schedule praktisch woordelijk gelijk is aan hetgeen in de Conventie is bepaald, ten aanzien van de Convention internationale pour l'Unification de certaines Règles concernant la Limitation de la Responsabilité des Propriétaires de Navires de Mer zo terughoudend was.

Bestudeert men de geschiedenis van de totstandkoming der Conventie, dan blijkt heel duidelijk, dat op

de conferenties van het Comité Maritime International, waarop het onderhavige onderwerp ter sprake is gekomen, t.w. die van Antwerpen in 1898, van Londen in 1899, van Liverpool in 1905 en Venetië in 1907, nadat het punt op de eerste conferentie van het Comité te Brussel van 1897 van Engelse zijde aan de orde was gesteld (6), het juist steeds de Britse Delegatie was, waarin de meningen het meest uiteen liepen, zodat Mr Dawson R. Miller in zijn lezenswaardige toespraak, welke hij als voorzitter van de Association of Average Adjusters op de jaarlijkse algemene vergadering in 1953 heeft gehouden en waarin hij een historisch en rechtsvergelijkend overzicht van het instituut der beperkte aansprakelijkheid gaf, terecht kon opmerken: « In fact, it is not unfair to say that these conferences developed into a battle between the opposing British views, while the foreign Delegations sat back and watched, not without a certain amusement. »

Het vermoeden ligt dan ook voor de hand, dat de regeling, welke ten grondslag ligt aan de Conventie, veeleer beschouwd moet worden als een compromis tussen de zeer uiteenlopende inzichten, welke in dat tijdvak in Groot-Brittannië heersten, dan als een poging om de verschillende stelsels, welke in onderscheidene landen van de wereld golden, met elkaar in overeenstemming te brengen.

Toch leek het er in den beginne op, dat ook in het Verenigde Koninkrijk de voorstanders van het compromis hun wil zouden weten door te drijven. Immers nog in 1930 deelde Sir Leslie Scot, de eminente jurist en grote voorstander van eenvormig zeerecht, die van de oprichting in 1897 tot aan zijn dood in 1950 een van de steunpilaren van het Comité Maritime International is geweest, op de Antwerpse Conferentie van 1930 mede, dat de enige reden tot uitstel van de ratificatie was, dat zijn regering het niet mogelijk achtte de nodige parlementaire tijd te vinden voor de behandeling van de Conventie.

Van het uitstel is echter afstel gekomen en na de Tweede Wereldoorlog waren de omstandigheden zo veranderd, dat aanvaarding van de ongewijzigde Conventie niet meer mogelijk was. Deze gewijzigde omstandigheden lagen waarschijnlijk vooral op economisch en politiek terrein. Niet alleen dat een voorstel tot wijziging van Part VIII van de Merchant Shipping Act, 1894, waarin het Engelse stelsel der beperkte aansprakelijkheid van de reder is neergelegd, een principiële debat over de vraag of de beperkte aansprakelijkheid van de reder nog reden van bestaan had, zou kunnen uitlokken, waarvan het resultaat niet te voorspellen was, maar bovendien schiep de in de Conventie voorkomende goudclausule onoverkomelijke moeilijkheden. Doch daarenboven zou aanvaarding der Conventie ertoe leiden, dat de reder zich tot een lager bedrag zou kunnen beperken dan volgens Engels recht mogelijk is en dat in een tijdsgewricht, waarin alle waarden waren gestegen en de vraag rees of de bijkans 100 jaar geleden vastgestelde maxima niet verhoogd dienden te worden.

Aannemelijk is dan ook, dat de stroming onder de belanghebbenden in Groot-Brittannië tegen de mogelijkheid van abandon, zelfs in de enigszins gemitigeerde vorm, welke de Conventie kent, nadat zij omstreeks de twintiger jaren dezer eeuw bereid bleek zich te buigen voor de in het Verdrag neergelegde regelen, tenslotte weer zo sterk is geworden, dat parlementaire behandeling van de Conventie in haar tegenwoordige vorm met redelijke kans op succes niet mogelijk was. Wellicht zijn de grote scheepsrampen als bijv. die van de *Vestris* en de *Morro Castle*, welke na 1924 plaats vonden, mede van invloed geweest op de afwijzende houding van de niet tot de Conventie toegetreden naties.

6. Inderdaad is de vraag gewettigd of het recht van abandon in de een of andere vorm in de tegenwoordige tijdsomstandigheden gehandhaafd kan blijven.

In zijn meest strenge vorm komt dit recht hierop neer, dat de reder in bepaalde omstandigheden aan zijn schuldeisers ter finale kwijting kan aanbieden wat van het schip over is aan het einde van de reis, vermeerderd met de verdiende vracht. Dit betekent, dat wanneer het schip verloren gaat en er geen vracht verdiend is, de reder niets ter beschikking van zijn schuldeisers behoeft te stellen, niettegenstaande hij van zijn assuradeuren de waarde van het verloren gegane schip alsmede de verloren gegane vracht gewoonlijk zal ontvangen. Het aloude adagium, dat men aan de zee niet meer kan verliezen dan men haar heeft toevertrouwd, heeft dan ook alleen theoretische waarde, omdat in de praktijk de reder niets aan de zee verliest, nu hem dit verlies zal worden goedgeemaakt door zijn assuradeuren, hetgeen in feite erop neerkomt, dat alle reders tezamen met het verzekeringsbedrijf in al zijn geledingen de schade dragen.

Toen dit adagium tot ontwikkeling kwam, waren de omstandigheden trouwens ook geheel anders dan nu. Toen waren het inderdaad enkelen, die bij het exploiteren van een schip zeer grote risico's namen, zodat het begrijpelijk was, dat men naar middelen zocht om dit risico, waarvan de aansprakelijkheid van de reder zowel voor rechtmatige als voor onrechtmatige daden van degenen, die hij tewerk stelde, een onderdeel uitmaakte, enigermate te beperken. Toen stond het verzekeringsbedrijf nog in zijn kinderschoenen, aangenomen dat het reeds bestond. Tegenwoordig zijn door de grote vooruitgang van de wetenschap en de techniek, zowel wat de scheepsbouw alsook de beveiligingsmogelijkheden ter zee betreft de speciale risico's, welke aan het scheepvaartbedrijf inhaerent zijn, vergeleken bij een eeuw geleden, aanmerkelijk verminderd. Bovendien kent men thans een tot in de hoogste staat van volmaaktheid werkende verzekeringsgemeenschap, die zich ten doel stelt de risico's van de reder zoveel mogelijk te verspreiden en dragelijk te maken.

Dit betekent echter geenszins, dat er voor een beperkte aansprakelijkheid van de reder geen plaats meer is. Integendeel, het gebruik van schepen brengt meer dan het exploiteren van enige andere tak van handel of nijverheid ook in moderne omstandigheden risico's mede, die door de reder en de achter hem staande verzekeringsgemeenschap niet gedragen kunnen worden. Men denke aan de ramp van de *Grancamp* in Texas en van de *Ocean Liberty* te Brest. Daarom blijft een beperking van de redersaansprakelijkheid nodig.

De Conventie kent niet meer het recht van abandon in zijn scherpste vorm. Immers de vracht, ook al is zij niet verdiend, wordt blijkens het bepaalde in artikel 5 voor alle soorten van schepen vastgesteld op 10 procent van de waarde van het schip bij het begin van de reis. Dit betekent, dat de Conventie ten aanzien van zaakschaden de reder toestaat zijn aansprakelijkheid te beperken tot een tiende deel van de waarde van het schip, wanneer dit verloren gaat. Voor schade wegens dood of verwonding van personen is de aansprakelijkheid van de reder beperkt tot een bedrag van £ 8 goud per ton netto inhoud van het schip, vermeerderd met hetgeen ter bepaling van die netto inhoud van de bruto inhoud is afgetrokken voor de ruimte ingenomen voor de mechanische beweegkracht.

Zelfs al zou, gelijk is voorgesteld, het minimum te betalen bedrag in geval van zaakschade worden verhoogd tot een vijfde, twee vijfde of de helft van de waarde van het schip bij de aanvang van de reis, dan

nog zou handhaving van dit principe gevolgen kunnen hebben, die vanuit een moreel oogpunt niet verdedigd kunnen worden (7).

Doch zodra de waarde van het schip in het geding komt, springen andere bezwaren naar voren. De beperkte aansprakelijkheid van de reder van een nieuw schip zal groter zijn dan van een ouder, goed onderhouden schip van dezelfde soort, niettegenstaande bij een ouder wordend schip, hoe goed ook onderhouden, de kans op schadetoebrenging aan « onschuldige » derden groter wordt. Hoe slechter een reder zijn schip onderhoudt, des te lager zal het bedrag van zijn beperkte aansprakelijkheid zijn. Stijgt of daalt de wereldmarktprijs van schepen, hetgeen afhankelijk is van alle mogelijke omstandigheden, die geheel los staan van de gevaren, welke het reden van schepen medebrengt, dan zal de reder tot een hoger of lager bedrag beperkt aansprakelijk zijn. Deze voorbeelden tonen duidelijk het volkomen willekeurige karakter aan van een oplossing, die gebaseerd is op de waarde van het schip op een of ander tijdstip.

Wil men het instituut van de beperkte redersaansprakelijkheid in het huidig tijdsgewricht handhaven, zo zal dit slechts mogelijk zijn, indien dit geschiedt op zodanige wijze, dat het rechtsgevoel zoveel mogelijk wordt bevredigd. Bij het vinden van een oplossing zal men zoveel mogelijk objectieve maatstaven dienen te zoeken, die de grootste rechtszekerheid geven. Slechts dan is het mogelijk, dat de onderscheidene wetgevers bereid zullen zijn hun wetgeving in dier voege te veranderen, dat de grootst mogelijke uniformiteit wordt verkregen.

7. Het streven naar eenvormigheid van het recht van de reder om zijn aansprakelijkheid te beperken is vrijwel even oud als de pogingen om op andere onderdelen van het zeerecht eenvormigheid te bereiken. Dat het nog niet met succes is bekroond, vindt wellicht zijn oorzaak in de omstandigheid, dat men te hoog gegrepen heeft. De verschillende stelsels, welke het zeerecht van de zeevarende volkeren kent, de tegenstrijdige belangen van de bij het vervoer over zee betrokken partijen, de economische en politieke factoren, die bij de beoordeling van het onderhavige vraagstuk een zeker niet onbelangrijke rol spelen, zijn evenveel moeilijkheden, die overwonnen moeten worden, wil eenvormig recht tot stand komen.

Veel zou al gewonnen zijn als iedere reder van tevoren wist tot welk bedrag zijn aansprakelijkheid wordt beperkt, onverschillig waar ook ter wereld hij zich verplicht ziet op zijn beperkte aansprakelijkheid een beroep te doen. Hij kan dan de nodige voorzorgen treffen om aan zijn verplichtingen, met inachtneming van zijn beperkte aansprakelijkheid, te voldoen. Zolang er geen eenvormig recht bestaat, moet hij rekening houden met de bepalingen van het recht van elk land, binnen welks sfeer zijn schip komt, hetgeen hem voor onoplosbare moeilijkheden stelt.

Hieraan zou kunnen worden tegemoetgekomen, indien overeenstemming zou worden verkregen over de vraag naar welk rechtstelsel het beroep van de reder op de beperking zijner aansprakelijkheid moet worden beoordeeld. Drie opvattingen zijn hierop mogelijk, t.w. het recht van de plaats, waar de onrechtmatige daad is begaan, of waar de overeenkomst is tot stand gekomen (*lex loci delicti commissi* of *lex loci contractus*), het recht van de plaats waar het geding plaats vindt (*lex fori*) of het recht van de vlag van het schip.

De eerste, die o.a. in Nederland en waarschijnlijk ook in de Verenigde Staten van Amerika wordt aangenomen (8) geeft geen oplossing ingeval van een onrecht-

matige daad (aanvaring) buiten de territoriale wateren. De tweede, die de heersende is in het Verenigd Koninkrijk, heeft iets willekeurigs, omdat de plaats waar geprocedeerd wordt, onafhankelijk van de reder wordt bepaald en zijn tegenpartij die plaats zal kiezen, waar de beperkte aansprakelijkheid van de reder het grootst zal zijn.

Voor de hand zou liggen de wet van de vlag van het schip te laten beslissen of en in hoeverre de reder van dat schip zijn aansprakelijkheid kan beperken. Als bezwaar tegen deze opvatting wordt gemeenlijk aangevoerd, dat wanneer een dergelijke oplossing algemeen internationaal zou worden aanvaard, dit ertoe zou leiden, dat schepen zouden worden gebracht onder de vlag van dat land, wiens recht ten opzichte van de mogelijkheid de aansprakelijkheid van de reder te beperken, het meest ver gaat. Aan dit bezwaar, het welk geenszins denkbeeldig is, zou echter kunnen worden tegemoetgekomen door te bepalen, dat de beperkte aansprakelijkheid volgens het recht van de vlag aan minimum-eisen moet voldoen. Over die minimum-eisen zal veel gemakkelijker overeenstemming worden bereikt dan over eenvormig recht, omdat een oplossing op deze basis het nationale recht, dat aan die minimum-eisen voldoet of hogere stelt, altijd onaangetast laat en slechts inbreuk maakt op het nationale recht, dat niet aan die minimum-eisen voldoet in gevallen, dat een beroep op de beperkte aansprakelijkheid wordt gedaan tegenover degene, die niet aan de nationale wet van de vlag van het schip is onderworpen.

8. Of men op het gebied der beperkte redersaansprakelijkheid internationaal overeenstemming bereikt door éénvormige regeling ervan, dan wel door het opstellen van een gemeenschappelijke conflictenregel, een doeltreffend resultaat zal slechts worden bereikt, indien waarborgen worden getroffen, dat een reder, die zich terzake van een zijn schip overkomen gebeurtenis genoopt ziet een beroep te doen op zijn beperkte aansprakelijkheid in enig land ter wereld, niet meer genoodzaakt kan worden ter zake van datzelfde feit in een of meer andere landen nogmaals een of meerdere malen het bedrag, waartoe hij zijn aansprakelijkheid vermag te beperken, ter beschikking van zijn schuldeisers te stellen.

Immers, van een beperkte aansprakelijkheid kan niet worden gesproken, zolang een reder bloot staat aan de mogelijkheid twee of meerdere malen het bedrag ervan te betalen. Indien in een bepaald geval de maximale aansprakelijkheid van een reder f. 1.000.000 bedraagt en de door zijn schip aan een ander schip en haar lading een schade is toegebracht van onderscheidenlijk f. 1.000.000 en van f. 2.000.000, is het denkbaar, ook wanneer de Conventie van 25 Augustus 1924 overal ter wereld zou gelden, dat te Londen, waar tussen de reders van beide schepen over de schuldvraag wordt geprocedeerd, het volle bedrag van de beperkte aansprakelijkheid van de reder moet worden gestort, terwijl hij aangesproken door de lading in de Verenigde Staten van Amerika en in Frankrijk dit nog tweemaal zal moeten doen. Weliswaar houdt artikel 8 van de Conventie van 1924 zich even met dit probleem bezig, doch een werkelijke oplossing geeft zij niet, aangezien in feite het gehele vraagstuk verwezen wordt naar de nationale wetgever, al schijnt het tegendeel uit de tekst te volgen (9).

Het probleem zelf is niet nieuw. De uitspraken van de Engelse rechter in zake de *Crathie* (1897), de *Kronprinz Olav* (1921) en de *Coaster* (1921) zijn er de bewijzen van (10). In die gevallen is beslist, dat de reder, die buiten Groot-Brittannië genoodzaakt is ge-

worden aan één zijner schuldeisers, die behoorde te delen in het in Engeland gedeponeerde bedrag zijner beperkte aansprakelijkheid, een zeker bedrag te betalen, voor dat bedrag als medeschuldeiser kan opkomen bij de verdeling tussen alle belanghebbenden van hetgeen hij ter voldoening van alle zijn verplichtingen ter zake heeft gestort.

Een dergelijke oplossing, ook al geeft zij de reder enige verlichting, is en blijft een noodoplossing en kan niet beschouwd worden als het uiteindelijke resultaat, waarmede genoegen genomen moet worden. Immers, ook bij die oplossing zal de reder door verschillende belanghebbenden in meer dan een land aangesproken, altijd meer betalen dan zijn beperkte aansprakelijkheid wanneer het totaal der vorderingen die aansprakelijkheid te boven gaat. Dit nu is volstrekt in strijd met het principe van de beperkte aansprakelijkheid, dat juist de aansprakelijkheid beperkt tot een bepaald bedrag en niet hoger. Bovendien heeft de in Engeland toegepaste oplossing tot gevolg, dat de schuldeiser, die in het andere land de reder heeft aangesproken, honderd procent van zijn vordering ontvangt, waartegenover de gezamenlijke schuldeisers, tegenover wie de reder zich op zijn beperkte aansprakelijkheid beroept, slechts een groter of kleiner deel hunner vorderingen ontvangen, al naarmate het totaal der vorderingen zich verhoudt tot het bedrag der beperkte aansprakelijkheid.

Bij dit alles houde men in het oog, dat al moge in het verleden het onderhavige probleem in de praktijk slechts een enkele maal aan de orde zijn gekomen, de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat dit in de nabije toekomst veelvuldiger zal geschieden. Immers, wanneer binnenkort de Convention Internationale pour l'Unification de certaines Règles sur la Saisie conservatoire des Navires de Mer, die op 10 Mei 1952 te Brussel door een aantal landen, waaronder Frankrijk en Groot-Brittannië is ondertekend (11), haar intrede op het terrein van het praktische zeerecht doet, dan zal zonder twijfel de kans, dat verschillende schuldeisers in verschillende landen een reder ter zake van eenzelfde gebeurtenis zullen aanspreken, aanmerkelijk vergroot worden, aangezien dan niet alleen het desbetreffende schip, ten aanzien waarvan een beroep op de beperkte aansprakelijkheid door de reder wordt gedaan, doch ook ieder zusterschip in de Verdragstaten in beslag kan worden genomen, van welke bevoegdheid zeker gebruik gemaakt zal worden, zodra het zich laat aanzien, dat het totaal der vorderingen hoger is dan het bedrag der beperkte aansprakelijkheid.

Kon dan ook vóór 1924 misschien met enig recht gezegd worden, dat het ten deze wel niet zo'n vaart zou lopen, thans, dertig jaar later, ligt de zaak anders. Wellicht is zelfs uniforme regeling van dit probleem zo niet reeds nu, dan toch binnen korte termijn urgenter dan dat der éénvormige regeling van de hoegrootheid der beperkte redersaansprakelijkheid (12).

9. In grote trekken zou een internationale regeling op dit punt als volgt kunnen luiden. Wanneer een reder éénmaal het bedrag van zijn beperkte aansprakelijkheid ter beschikking van zijn schuldeisers heeft gesteld in een land waarin hij door één zijner schuldeisers in rechte aangesproken is tot voldoening van zijn schuld, kan hij tegenover iedere schuldeiser, die hem in een ander land aanspreekt ter zake van dezelfde gebeurtenissen, die uiteindelijk geleid hebben tot storting van het bedrag der beperkte aansprakelijkheid in dat ene land, een bevrijdend beroep doen op die storting in diervoege, dat in dat andere land wordt aangenomen, dat de reder zijn aansprakelijkheid tegenover die schuld-

eiser kan beperken tot nihil. Dit beroep op de storting zal echter alleen mogelijk zijn, indien in ieder geval aan twee voorwaarden is voldaan, t.w. het bedrag der beperkte aansprakelijkheid moet aan zekere nader overeen te komen minimum-eisen voldoen en aan alle schuldeisers moet zo tijdig mededeling zijn gedaan van het feit, dat de reder ter beperking van zijn aansprakelijkheid in een bepaald land de daartoe vereiste storting heeft verricht, dat zij gelegenheid hebben hun vorderingen aan te melden om uit het bedrag der storting het hun toekomende te ontvangen.

10. Nu de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat binnenkort het vraagstuk der beperkte aansprakelijkheid van de reder wederom in zijn volle omvang op internationaal niveau ter sprake zal worden gebracht, schijnt het ogenblik gekomen te zijn de voorgaande opmerkingen te maken. Mogen deze ertoe bijdragen een oplossing te vinden van een probleem, dat de gemoederen van allen, die de scheepvaart en het eenvormig zeerecht ter harte gaan, reeds te lang heeft bezig gehouden.

Mr F. Baron VAN DER FELTZ.

(1) Japan tekende onder reserve o.m. ten opzichte van het belangrijke Par. 2 van artikel 4 der Hague Rules.

(2) In de Unie van Zuid-Afrika is de wet houdende de invoering van de Hague Rules aangenomen, doch nog niet ingevoerd. In Nederland is op 26 Juni 1954 bij de Staten-Generaal een wetsontwerp ingediend tot opneming van de Hague Rules in de Nederlandse Wet. Zie voor de werkingssfeer van de Hague Rules: Knauth, The American law of Ocean Bills of Lading, 4^e dr.; Colinvau, The Carriage of Goods by Sea Act, 1924, Ripert, Droit Maritime, 4^e dr. Tome II, Cleveringa, Het Nieuwe Zeerecht, 3e dr.

(3) Vgl. Limited Liability in Collision Cases, an Outline by Kaj. Pinneus, gepubl. in Nordiske Domme i Sjøfartsanliggender in 1945.

(4) Vgl. Ripert, Droit maritime, 4e dr. n°s 2063 en 2126bis, bijgewerkt tot September 1951 en bulletin 105 van het Comité Maritime International.

(5) Vgl. Ripert, a.w. n° 1254bis.

(6) Door de Voorzitter van de Association of Average Adjusters, Sir Douglas Owen K.B.E., die zich vooral keerde tegen het feit, dat de reder zijn aansprakelijkheid zou kunnen beperken tot de waarde van het schip na de ramp.

(7) Men vergelijkte de zeer lezenswaardige en goed gedocumenteerde rede van Mr Karel Moors in Rechtskundig Weekblad van 1 November 1953. Zie ook Wüstendorfer: Neuzettliches Seehandelsrecht (1950), die op blz. 144 opmerkt: «Die rein dingliche Haftung des Reeders ist ein dürrer Zweig am Lebensbaum des deutschen Seerechts; sie veraltet gegenüber den technischen und wirtschaftlichen Gegebenheiten des heutigen Seeverkehrs.» Vermeldenswaardig is in dit verband, dat in Griekenland in 1949 de regeling der beperkte aansprakelijkheid van de reder is gewijzigd in dien zin, dat de reder de keuze heeft afstand te doen van zijn schip of een bedrag te betalen gelijk aan de waarde van het schip bij het einde van de reis of een zeker bedrag per ton. Voor bijzonderheden zie K. Spiliopoulos, in Droit Maritime Français, n° 62 van Februari 1954.

(8) Vgl. W. G. Symmers: Limitation of Shipowners' Liability in the United States in Papers on Marine Insurance Matters, Vol. II, uitgegeven door the Institute of London Underwriters. Bij aanvaring in volle zee wordt in de V. S. v. Amerika de lex fori toegepast. Vgl. de Titanic (1913), 233 U.S. 718.

(9) Artikel 8, alinea 4 en 5 luiden: «Si différents créanciers agissent devant les juridictions d'états différents, le propriétaire peut, devant chacune d'elles, faire état de l'ensemble de rédemptions et créances en vue d'éviter, que la limite de sa responsabilité ne soit dépassée. Les lois nationales régleront la procédure et les délais pour l'application des règles, qui précèdent.»

(10) The Crathie (1897), VIII, Asp. M.C. 256. - The Kron-prinz Olav (1921), XV Asp. M.C. 312. - The Coaster (1921) 38 T.L.R. 511, 10 L.L.L. Rep. 592. - Marsden, On Collisions at Sea, 10th ed., blz. 202. - Vgl. ook Kloeckner, A.S. Hakedal, 1954, AMC, blz. 643.

(11) Vgl. Mr J. T. Asser, Uniform Zeerecht in N.J.B., 1953, blz. 753 e.v. - G. Ripert, Droit Maritime, Tome III, blz. 819. Zie voor tekst Bulletin 105 van het Comité Maritime International (Congres van Napels, 1951). - A. Lilar en C. Van den Bosch, «Les Conventions Internationales de Bruxelles du 10 mai 1952», in «Institut International pour l'unification du Droit Privé», 1954, blz. 340 e.v.

(12) Artikel 4, alinea 3, van deze conventie, hetwelk verbiedt, dat behoudens uitzonderingen een schuldeiser voor dezelfde schuld in een ander land een schip van de reder nog eens in beslag neemt, gaat langs dit vraagstuk heen.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 14 Mei 1954.

Eerste Voorzitter: M. Louveaux.

Raadsheer-Verslaggever: M. Fettweis.

Procureur-Generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaat: Mr della Faille d'Huyse.

Voorrecht. — Het voorrecht bij art. 31 wet van 7 Augustus 1922 verbonden aan de vordering van de bediende tot schadevergoeding wegens onrechtmatige contractbreuk, is niet beperkt naar de tijd.

Zo de wetgever in artikel 31 van de wet van 7 Augustus 1922 (artikel 19/4^e wet van 16 December 1851) bepaald heeft dat het voorrecht, verbonden aan de vordering van de bediende, ten tijde van de contractbreuk zich niet verder mag uitstrekken dan tot een bedrag van 72.000 fr., zowel wat de vergoeding wegens onrechtmatige contractbreuk, als wat de vordering wegens wedden, kortingen, commissielonen of de samenvoeging van die verscheidene elementen betreft, hij niet, zoals hij ten aanzien van de wedden, kortingen of commissielonen heeft gedaan, de tijd heeft beperkt, voor dewelke de vordering tot vergoeding bevoorrecht is.

Noch uit de wordingsgeschiedenis van de wet van 7 Augustus 1922, noch uit haar tekst blijkt dat het

voorrecht aan de vordering tot schadevergoeding wegens contractbreuk slechts zou verbonden zijn, indien het feit, waaruit deze vordering is ontstaan, d.i. het ontslag van de bediende, is gebeurd binnen de zes maanden vóór het faillissement van de werkgever.

De reden, waarom het voorrecht van de vordering tot betaling van wedden, kortingen of commissielonen tot zes maanden beperkt is, nl. dat de betaling van lonen gewoonlijk na korte tijd geschiedt, geldt niet wat de vordering tot schadevergoeding wegens onrechtmatige contractbreuk betreft.

Mr G. Cattier, curator in het faillissement N.V. Europa t/ Stynen J.

Gelet op het bestreden vonnis, de 14e Februari 1953 door de Rechtbank van Koophandel te Brussel gewezen;

Overwegende dat uit de vermeldingen van het bestreden vonnis blijkt dat verweerder, die in dienst was van de vennootschap Europa, in dit geding door de in haar faillissement, Mr G. Cattier, vertegenwoordigd, op 15 Februari 1951 zonder inachtneming van een opzeggingstermijn werd ontslagen; dat niet betwist is dat aan verweerder uit dien hoofde een vergoeding verschuldigd is, welke met drie maanden wedde, zijnde 24.000 fr., overeenkomt;

Dat de vennootschap Europa op 2 Mei 1952 failliet werd verklaard;

Overwegende dat verweerder als bevoorrecht schuldeiser in het faillissement verzocht toegelaten te worden voor het geheel bedrag van de hem verschuldigde vergoeding en het vonnis dit verzoek heeft ingewilligd;

Over het enig middel: schending van de artikelen 545, lid 2, 546, 561 van de Faillissementswet van 18 April 1851, 7, 8, 9, 19, 4° der wet van 16 December 1851 op de voorrechten en hypotheeken, der wet van 25 April 1896, van de artikelen 30 en 31 der wet van 7 Augustus 1922 op de bediendenarbeidsovereenkomst, der wet van 2 Mei 1929; van het wetsbesluit van 3 Januari 1946; van artikel 97 der Grondwet;

doordat het bestreden vonnis beslist dat de vordering tot vergoeding wegens breuk van bediendencontract in geval van faillissement van de werkgever bevoorrecht is, welke ook de tijdruimte zij, waarin de breuk heeft plaats gehad, zelfs indien deze tijdruimte evenals de met de vergoeding waarvan sprake overeenstemmende opzeggingstermijn veel langer dan zes maanden aan de faillietverklaring is voorafgegaan;

zulks terwijl de aan de klerken en bedienden verschuldigde lonen in geval van faillissement slechts bevoorrecht zijn voor de zes maanden, die aan de faillietverklaring zijn voorafgegaan;

en terwijl het aan bedoelde klerken en bedienden toegekende voorrecht voor vergoedingen, uit hoofde van onregelmatige contractbreuk verschuldigd, afhankelijk wordt gemaakt van dezelfde voorwaarde van beperking, daar de economie van de wet van 7 Augustus 1922 een volledige gelijkstelling inhoudt van de schuld vordering wegens vergoeding uit hoofde van contractbreuk met de schuld vordering wegens wedden;

Overwegende dat artikel 545 der Faillissementswet van 18 April 1851 de aan de klerken voor de zes maanden, welke aan de faillietverklaring zijn voorafgegaan, als bevoorrechte vordering heeft opgenomen;

Overwegende dat artikel 19 der wet van 16 December 1851 op de voorrechten en hypotheeken dezelfde regel heeft overgenomen door te bepalen enerzijds (artikel 19, 4°) dat het loon van de bedienden bevoorrecht was voor zes maanden en anderzijds dat « de in de drie vorige paragrafen aangewezen tijdruimten (waarvan artikel 19, 4°) die zijn, welke de dood, de ontneming van het bezit of de inbeslagneming van de goederen zijn voorafgegaan »;

Overwegende dat de wet van 25 April 1896 de aan de bediende verschuldigde kortingen of commissielonen met het loon of de wedden gelijkstelde;

Overwegende dat in die bepalingen geen sprake was van een voorrecht, dat de betaling van de aan de ontslagen bediende verschuldigde vergoeding verzekerde;

Overwegende dat de wet van 7 Augustus 1922 bij haar artikel 31 ten voordele van de bedienden een nieuw voorrecht heeft bepaald, dat de betaling verzekert van de vergoeding, welke hun mocht verschuldigd zijn wegens onregelmatige contractbreuk en aan dit voorrecht dezelfde rang heeft gegeven als aan het voorrecht, dat de wedden, kortingen en commissielonen in artikel 19, 4°, van de hypotheekwet beschermt;

Overwegende dat, indien de wetgever bepaald heeft dat het voorrecht, verbonden aan de vordering van de klerk, ten tijde van de contractbreuk, zich niet verder mag uitstrekken dan tot 72.000 fr., zowel wat de vergoeding als wat de wedden, kortingen of commissielonen, of het cumuleren van die verscheidene elementen betreft, hij niet, zoals hij voor de wedden, kortingen of commissielonen heeft gedaan, de tijdruimte heeft beperkt, waarvoor de schuld vordering tot vergoeding bevoorrecht is;

Overwegende dat noch uit de wordingsgeschiedenis van de wet van 7 Augustus 1922, noch uit haar tekst

blijkt dat de schuld vordering van vergoedingen slechts gepaard gaat met een voorrecht, indien het feit hetwelk deze schuld vordering met zich heeft gebracht, te weten het ontslag van de bediende, gebeurd is binnen zes maanden, die aan het faillissement zijn voorafgegaan;

Dat de reden, waarom het voorrecht voor de wedden, kortingen of commissielonen tot zes maanden is beperkt, te weten dat de betaling van de bezoldigingen gewoonlijk na korte tijd gebeurt, niet geldt wat de schuld vordering betreft wegens ontslag;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger q.q. tot de kosten en, daar de voorziening vóór 15 September 1953 betekend werd, tot een vergoeding van 150 fr. jegens verweerder.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 22 Maart 1954.

Voorzitter: M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever: M. Van Beirs.

Procureur-Generaal: Mr Hayoit de Termicourt.

Advocaat: Mr Van Leynseele.

Strafrecht. — Kansspel. — Betekenis van dat woord in art. 1 van de wet van 24 October 1902.

Het woord « kansspelen » in artikel 1 van de wet van 24 October 1902 heeft zijn gangbare betekenis, bedoelt derhalve die spelen, waarbij hetzij wegens de aard van de spelen zelf, hetzij wegens de omstandigheden, waarin zij worden beoefend, de kans het belangrijkste element is, d.w.z. beslissend is boven de behendigheid en de verstandelijke spelcombinaties.

Aps en cs.

Gelet op het bestreden arrest, gewezen op 6 Juli 1953 door het Hof van Beroep te Gent;

Over het enig middel: schending van artikel 1 der wet van 24 October 1902 betreffende het spel, en van artikel 305 van het Wetboek van Strafrecht;

doordat het bestreden arrest, — alhoewel het vaststelt dat de prikspele, die door de eerste twee verdachten en door bemiddeling namelijk van derde en vierde eisers bij winkeliers werden geplaatst, eigenlijk een historisch kruiswoordraadsel uitmaken, — de testlegging, steunend op artikel 1 der wet van 24 October 1902, toch ten laste van eisers bewezen verklaart om reden dat de feitelijke voorwaarden, waarin de spelers dit spel uitoefenen, er een kansspel van maken;

Overwegende dat de term « kansspelen » in artikel 1 van de wet van 24 October 1902 zijn gebruikelijke zin heeft; dat hij derhalve die spelen aanduidt waarin, hetzij wegens die spelen zelf, hetzij wegens de omstandigheden, waarin zij worden beoefend, de kans het belangrijkste element is, dit wil zeggen, de overhand heeft op de behendigheid en de verstandelijke spelcombinaties;

Dat het middel bijgevolg naar recht faalt;

En overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanleggers tot de kosten.

HOF VAN BEROEP TE GENT

Kamer van Inbeschuldigingstelling. — 30 Maart 1954.

Voorzitter : M. Verougstraete.

Raadsheren : M.M. Gerniers en Noest.

O.M. : M. Ely, substituut procureur-generaal.

Advokaat : Mr Story.

Voorlopige invrijheidstelling. — Ook mogelijk na veroordelend arrest waarvan de veroordeelde in cassatie is gegaan.

Ook het verzoek om voorlopige invrijheidstelling van iemand, die tot gevangenisstraf met bevel tot onmiddellijke aanhouding veroordeeld is bij een arrest, tegen hetwelk hij zich in verbreking heeft voorzien, is ontvankelijk. Het is immers een beginsel van ons strafrecht dat iedereen, die zich niet krachtens een definitieve veroordeling in hechtenis bevindt, ten alle tijde om zijn voorlopige invrijheidstelling moet kunnen verzoeken aangezien de noodzakelijkheid om hem in voorlopige hechtenis te houden inmiddels kan vervallen zijn.

O.M. t/D.

Besluiten van het O.M.

Overwegende dat D... Leon bij arrest van het Hof van Beroep te Gent dd. 22 Januari 1954 wegens oplichting veroordeeld is tot een gevangenisstraf van één jaar en een geldboete van 200 fr.;

Overwegende dat bij hetzelfde arrest de onmiddellijke aanhouding van verdachte bevolen is;

Overwegende dat D... Leon bij verklaring vóór de heer Bestuurder van de gevangenis te Gent zich op 22 Januari 1954 in verbreking voorzien heeft tegen voormeld arrest;

Overwegende, dat het Hof van Verbreking over deze voorziening nog geen uitspraak heeft gedaan;

Overwegende dat D... Leon op 17 Maart 1954 een verzoekschrift tot voorlopige invrijheidstelling heeft gericht aan de heer eerste Voorzitter van het Hof van Verbreking;

Overwegende dat dit verzoekschrift op 22 Maart 1954 door de heer Procureur-generaal bij het Hof van Verbreking aan Ons voor beslissing werd overgemaakt;

Overwegende dat de voorlopige invrijheidstelling van een aangehouden geregeld wordt bij artikel 7 der wet van 20 April 1874 op de voorlopige hechtenis, gewijzigd door de wet dd. 29 Juni 1899;

Overwegende dat een gedeelte van de rechtsleer van mening is, dat in geval van voorziening in verbreking tegen een arrest van het Hof van Beroep geen voorlopige hechtenis meer bestaat en een verzoek tot voorlopige invrijheidstelling niet ontvankelijk is, omdat de wet slechts op de voorlopige hechtenis toepasselijk is; (Zie « Les Nouvelles » — « procédure pénale » — V° La détention préventive, n° 246).

Overwegende dat deze stelling tot gevolg zou hebben dat een persoon, die aangehouden is ingevolge een arrest, waartegen hij zich in verbreking heeft voorzien, onmogelijk zijn invrijheidstelling, al weze zij voorlopig, zou kunnen bekomen;

Overwegende dat de beginselen van ons strafrecht eisen, dat iedereen die niet krachtens een definitieve veroordeling is aangehouden, ten allen tijde om zijn voorlopige invrijheidstelling moet kunnen verzoeken, aangezien de noodzakelijkheid om hem in voorlopige hechtenis te houden intussen kan ophouden te bestaan;

Overwegende dat dienovereenkomstig uit de par-

mentaire wordingsgeschiedenis van de wet dd. 29 Juni 1899 blijkt dat vanaf de voorziening in verbreking tot aan het arrest van het Hof van Verbreking de Kamer van Inbeschuldigingstelling bevoegd is om over het verzoek tot voorlopige invrijheidstelling uitspraak te doen. (Zie Pasinomie, 1899, blz. 152-153);

Om deze redenen;

Behage het aan het Hof, Kamer van Inbeschuldigingstelling, zich bevoegd te verklaren om over onderhavig verzoekschrift uitspraak te doen, het ontvankelijk te verklaren en er over te beslissen als naar rechte.

Arrest

Gezien het verzoekschrift van D... Léon, Victor ... strekkende tot zijne voorlopige invrijheidstelling in de procedure, geëindigd bij arrest van veroordeling dd. 22 Januari 1954, waartegen hij zich in verbreking heeft voorzien;

Gezien de stukken van het geding (...);

Overwegende de beweegredenen van het Openbaar Ministerie, wat de bevoegdheid betreft;

Overwegende dat om de redenen van familiale aard, door D... ingeroepen, en zonder vooruit te lopen op de beslissing over de voorlopige hechtenis in de nog hangende strafzaken, het verzoek tot voorlopige invrijheidstelling dient te worden ingewilligd;

Het Hof, om die redenen, gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1935; Beveelt de voorlopige invrijheidstelling van D..., voor zoveel hij niet wegens andere redenen aangehouden is.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 18 Maart 1954.

Voorzitter : M. Vanden Abeele.

Raadsheren : M.M. de Walque en Santenaire.

Advocaat-Generaal : M. Vanhoudt.

Advocaten : Mrs Sabbe, Cornelis en Van Biesbroeck.

Mishandeling met dodelijke afloop. — Oorzakelijk verband. — Medeschuld van het slachtoffer. — Dader slechts voor een derde gedeelte civielrechtelijk aansprakelijk.

Slachtoffer van de mishandeling niet onmiddellijk overleden, doch na een hersenbloeding, die geleid heeft tot een comateuze toestand, in het water gevallen en verdrinken. De mishandeling is aldus rechtstreekse oorzaak geweest van de dood, daar zonder de toegebrachte slagen en verwondingen het gebrek aan rust en de dronkenschap niet het noodlottig gevolg zouden hebben gehad. Op het feit is derhalve art. 401 en niet art. 399 W.v.S. toepasselijk.

Civielrechtelijk is de dader echter niet aansprakelijk voor de gehele schade, daar de dood van het slachtoffer, die weliswaar door het misdrijf is veroorzaakt, mede veroorzaakt is door de gedragingen van het slachtoffer zelf. De dader is dientengevolge slechts voor een derde gedeelte aansprakelijk.

Schade : zie nader het arrest.

O.M. en Paepe b.p. t/ Isenguerre.

Overwegende dat de burgerlijke partij Paepe Louise en het Openbaar Ministerie tijdig en op geldige wijze in hoger beroep gekomen zijn;

Op strafrechtelijk gebied :

Overwegende dat de verdachte door het Openbaar Ministerie vervolgd wordt om te Brugge de 11 Mei 1952 «vrijwillig, doch zonder het oogmerk te doden, slagen of verwondingen te hebben toegebracht aan Willem Augustinus, dewelke bij deze persoon de dood hebben veroorzaakt»; dat de eerste rechter (aannemende dat er geen bewezen oorzakelijk verband bestond tussen de slagen en verwondingen en de dood en na die disqualificatie ter kennis te hebben gebracht van de verdachte), Isenguerre veroordeeld heeft wegens «te Brugge, op 11 Mei 1952 aan Willem Augustinus vrijwillig slagen en verwondingen te hebben toegebracht, welke slagen en verwondingen, door Isenguerre toegebracht, bij Willem Augustinus een ziekte of onbekwaamheid tot persoonlijke arbeid hebben veroorzaakt»;

Overwegende dat door het onderzoek en de behandeling der zaak vóór het Hof gebleken is, dat Isenguerre en Willem, te Brugge op 11 Mei 1952 rond 5.30 u. 's morgens samen uit de drankgelegenheid «Splendid» kwamen en een woordenwisseling hadden, tijdens dewelke de verdachte aan Willem, die bedronken was, een vuistslag in het aangezicht toebrengt, waardoor Willem achteroverviel en met het achterhoofd op de straatstenen terecht kwam, alwaar hij bleef liggen; dat Willem echter blijk gaf van beterschap, rechtstond en, steunende op de beklaagde, stadswaarts Brugge voortsukkelde; dat, gekomen aan de Leopoldstraat, verdachte het slachtoffer heeft verlaten, nadat volgens verdachte Willem had gezegd, dat hij (Willem) wel alleen zijn weg huiswaarts zou vervolgen;

Overwegende dat een paar uren later Willem Augustinus werd gezien door getuige De Clerck G., gebukt onder de afsluiting van de Gentse vaart nabij de Kruispoort en er in het water terecht kwam en verdrinkt; dat deze plaats slechts op enkele minuten afstand van de herberg «Splendid» gelegen is, terwijl de verdrinking twee uren later gebeurde;

Overwegende dat verder gebleken is uit de gegevens van de lijkschouwing en die van de deskundige-geneeskundige verslagen, dat Willem overleden is door verstikking, maar eveneens een schedelbreuk had opgelopen, die een inwendige hersenbloeding veroorzaakte; dat anderzijds, zo de schedelbreuk op zich zelf genomen mogelijk kon genezen, dit nochtans alleen mogelijk zou geweest zijn op voorwaarde een volledige en onmiddellijke rustende houding aan te nemen; dat Willem integendeel verder in beweging is gebleven en bovendien in ernstige staat van dronkenschap verkeerde, wat de hersenbloeding slechts bevorderde en tot het intreden van een comateuze toestand heeft bijgedragen; dat de dronkenschap ook een ethylische vergiftiging veroorzaakte; dat door dit alles zodanige hevige pijnen en hersenkrampen zijn ontstaan, dat het slachtoffer het toezicht over zijn zinnen niet meer bezat, niet meer bewust kon handelen en zo in het water terecht kwam om er te verdrinken;

Overwegende dat aldus bewezen voorkomt (aan de hand van de elementen ter zake, hun chronologische volgorde, hun onderling verband en de manier, waarop ze zich in tijd en ruimte voordeden) dat de slagen en verwondingen, toegebracht aan Willem, een rechtstreekse oorzaak zijn geweest van de dood en met deze dood in noodzakelijk oorzakelijk verband staan, zoveel te meer dat, zonder de schedelbreuk met hersenbloeding (veroorzaakt door de slagen en verwondingen), het gebrek aan rust en de dronkenschap geen gepast terrein zouden gevonden hebben om de hun eigen noodlottige invloed uit te oefenen en aldus ook oorzaak te worden én van de langzamerhand intredende comateuze toestand, én van de verdrinking, én van de dood van het slachtoffer;

Overwegende dat de eerste rechter derhalve ten onrechte de oorspronkelijke omschrijving van de feiten heeft gewijzigd;

Overwegende dat integendeel artikel 401 van het Wetboek van Strafrecht hier dient te worden toegepast en niet artikel 399;

Overwegende dat de Raadkamer in eerste aanleg, met aanneming van verzachtende omstandigheden, de zaak heeft gecorrectionaliseerd en verwezen naar de correctionele rechtsmacht;

Overwegende dat de door de eerste rechter toegepaste straf als onvoldoende voorkomt tot beteugeling van de feiten, zoals ze door het Hof werden bewezen verklaard; dat deze straf dient te worden verhoogd in de mate zoals hierna bepaald;

Nopens de aansprakelijkheid op burgerlijk gebied;

Overwegende dat het misdrijf, gepleegd door Isenguerre, aan de burgerlijke partij een schade heeft veroorzaakt, die bewezen is in de mate zoals hierna bepaald; dat deze schade door de verdachte dient te worden vergoed;

Overwegende dat de verdachte echter niet aansprakelijk moet worden gesteld voor deze gehele schade; dat inderdaad het overlijden van Willem, zo het wel veroorzaakt werd door het misdrijf van verdachte, dan toch eveneens veroorzaakt werd door gedragingen van het slachtoffer zelf;

Overwegende immers dat Willem zich in gevorderde staat van dronkenschap bevond op het ogenblik der feiten; dat hij dan ook uitgesproken twistziek is geweest, een hevige woordenwisseling met Isenguerre heeft gehad en aldus de hem toegebrachte slagen heeft uitgelokt; dat anderzijds zijn dronkenschap, die aan hemzelf te wijten was, eveneens oorzaak is geweest van zijn dood; dat deze dronkenschap inderdaad de hersenbloeding heeft bevorderd, ethylische vergiftiging heeft veroorzaakt, tot de comateuze toestand heeft bijgedragen en tenslotte hem ook niet heeft toegelaten de ernst van zijn toestand te beseffen, derwijze dat hij, Willem, in stede van te rusten, zich integendeel verder heeft bewogen en zodoende nog meer tot de noodlottige verdrinking heeft bijgedragen;

Overwegende dat deze fouten van het slachtoffer, net zoals de fout van Isenguerre, ook oorzaken zijn geweest van de dood van Willem, eveneens met noodzakelijk oorzakelijk verband;

Overwegende dat aldus de verantwoordelijkheid dient te worden verdeeld en wel billijk en ex aequo et bono als volgt:

één-derde te laste van verdachte, twee-derde te laste van het slachtoffer;

Nopens het bedrag der schade:

Overwegende dat deze als volgt dient te worden geraamd:

I. Rouwkosten: 4.015 fr.;

II. Morele schade: 75.000 fr.;

III. Stoffelijke schade: Overwegende dat, gelet op het beroep, de levenswijze, de ouderdom van de overledene en de mogelijkheid dat hij in het huwelijk zou treden, en eveneens op de ouderdom van de burgerlijke partij, het bedrag dezer laatste billijk dient te worden geschat op: 100.000 fr.;

Om deze redenen,

Het Hof,
rechtdoende op tegenspraak,
Ontvangt de ingestelde beroepen en, erover beslis-

send, alle verdere en strijdige besluiten van de hand wijzend als ongegrond,

Op strafrechtelijk gebied :

Doet het bestreden vonnis te niet, waar het verdachte verwezen heeft wegens vrijwillige slagen, welke een ziekte of een onbekwaamheid tot persoonlijke arbeid aan Willem Aungustinus hebben veroorzaakt;

Opnieuw rechtdoende, verwijst verdachte met éénparige stemmen, wegens de telastlegging, dat hij vrijwillig, doch zonder het oogmerk om te doden, slagen en verwondingen heeft toegebracht aan Willem Augustinus, dewelke de dood van het slachtoffer hebben veroorzaakt, tot een gevangenisstraf van drie maand en een geldboete van 100 fr., vermeerderd met 190 decimen en alzo gebracht op 2.000 fr., en zegt dat, bij gebreke aan betaling dier geldboete binen de tijd door de wet bepaald, zij zal mogen vervangen worden door een

Verwijst verdachte in de kosten van beide instantiën, gevallen aan de zijde van het Openbaar Ministerie;

Ten aanzien van de burgerlijke vordering :

Doet het bestreden vonnis te niet,

Veroordeelt verdachte om te betalen aan de burgerlijke partij in hare hoedanigheid als schadevergoeding de som van $(4.015 + 75.000 + 100.000) : 3 = 59.671,65$ frank, zegge negen en vijftigduizend zeshonderd één en zeventig frank vijf en zestig centiemen, met de gerechtelijke interesten over deze som, en de kosten in beide instantiën, aan de zijde der burgerlijke partij gevallen; deze kosten volgens begroting.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

3e Kamer. — 31 Maart 1953.

Voorzitter : M. Rollier.

Rechters : M.M. Maffei en Van Hoogenbemt.

Openbaar Ministerie : Châtel.

Recht van beplanting langs buurtweg. — Aan dat recht verbonden bevoegdheden van de aanpalende eigenaren. — Gemeente heeft geen recht van beplanting. — Het recht kan alleen ontnomen worden door onteigening.

Het recht om bomen te planten op de buurtweg langs hun erf is een recht, dat in Vlaanderen sedert onheuglijke tijden steeds is erkend als aan de aanpalende eigenaren toekomend. Dit recht behoeft niet te steunen op een titel, verjaring of usucapio. Het is in de oude wetgeving geregeld en later formeel erkend bij de Belgische wet van 10 April 1841, ten slotte ook door de eenparige rechtspraak.

Dit recht steunt op het vermoeden, dat een buurtweg een gedeelte is van de aanpalende erven, met het gevolg dat de eigenaren van deze erven er het eigendomsrecht van behouden hebben, dus ook het recht van beplanting.

Alleen mag de beplanting het verkeer op de weg niet hinderen; slechts door de vereisten van het verkeer wordt het recht van beplanting beperkt. Daarom zijn de eigenaren gerechtigd twee rijen bomen op hun erf langs de buurtweg te planten, mits het verkeer daardoor niet wordt belemmerd.

De gemeente heeft als zodanig geen recht van beplanting op de aanpalende erven van anderen.

Het recht van beplanting van de aanpalende eigenaren is een wettelijke bevoegdheid (une faculté légale), in hun voordeel erkend met het oog op het algemeen nut, dat derhalve niet te niet gaat door verjaring.

De eigenaars kunnen van hun recht van beplanting, dat als het ware een eigendomsrecht is, slechts worden ontzet door onteigening met betaling van een billijke en voorafgaande vergoeding.

Gemeente St. Pauwels t/ De Witte.

Gezien de stukken, waaronder het vonnis van de heer Vrederechter van het kanton St. Gilis-Waas dd. 27 October 1944, in regelmatige uitgifte overgelegd, waartegen de gemeente St. Pauwels tijdig en regelmatig in hoger beroep is gekomen (voormeld vonnis ger. te St. Gillis-Waas de 4 November 1944, boek 6, blad 4, vak 9. Ontvangen : 35 fr. De Ontvanger get. Berkvens);

De Rechtbank ontvangt het beroep en, er over beslissende :

Overwegende dat C. De Witte eigenaar is van een perceel land, gelegen te St. Pauwels, Vosselwijk, kadastraal bekend sectie A, n° 858, palende aan de Wijnstraat; dat deze Wijnstraat een buurtweg is, zoals blijkt uit het uittreksel van de atlas der gemeentelijke buurtwegen der gemeente St. Pauwels, waarvan een eensluitend uittreksel is overgelegd;

Overwegende dat de gemeente St. Pauwels in het jaar 1940, na herhaald aandringen, C. De Witte verplicht had de tweede rij bomen, die hij langsheen de Wijnstraat geplant had, weg te nemen; dat zij reeds in 1941 op dezelfde plaats zelf 10 jonge bomen plantte aan de kant van deze buurtweg, juist naast de eerste rij bomen, door C. De Witte geplant en waarover er geen betwisting bestaat;

Overwegende dat de gemeente St. Pauwels dus alleen aan C. De Witte het recht ontzegt om een tweede rij bomen langsheen de baan te bezitten, doch dit recht voor haarzelf opeist;

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering van C. De Witte, ingeleid bij exploit van deurwaarder Eugène De Valck, te St. Gillis-Waas, dd. 20 Juli 1944, er toe strekt te horen zeggen voor recht dat C. De Witte het uitsluitend recht heeft om langsheen zijn voormelde eigendom bomen te planten, ook bij wijze van dubbele beplanting; verder de gemeente St. Pauwels te horen veroordelen om : 1) hetzij de 10 jonge bomen, die zij zelf langsheen de Wijnstraat en het erf van C. De Witte geplant heeft, weg te nemen en een schadevergoeding van 15.000 frank te betalen; 2) hetzij deze bomen aan C. De Witte over te laten tegen vergoeding door deze laatste van de aankoopsprijs der poten en plantingskosten;

Overwegende dat de eerste Rechter het uitsluitend recht van beplanting op deze plaats aan C. De Witte erkend heeft en verder bepaalt dat de bomen, aldaar door de gemeente St. Pauwels geplant, eigendom zijn van eiser C. De Witte op voorwaarde van vergoeding van de aankoopsprijs der poten en de plantingskosten;

Overwegende dat het recht bomen te planten op de buurtweg langsheen hun erf een recht is, dat in Vlaanderen sinds onheuglijke tijden aan de aanpalende eigenaars steeds is toegekend; dat dit recht niet behoeft te steunen op titel, verjaring of usucapio, doch geregeld werd bij de edicten van Maria-Theresia dd. 3 Maart 1764 en van 11 Juni 1766 en later formeel erkend werd bij decreet van 14 September 1792 en de Belgische wetgeving, nl. de wet van 10 April 1841; dat het ten slotte door de eenparige rechtspraak werd bekrachtigd (Cass., 10 Februari 1865, Pas. 1865, I, 280; 9 Juli 1868, Pas. 1869, I, 173; Rh. Gent, 19 Mei 1880, Pas. 1882, III, 72);

Overwegende dat dit recht trouwens steunt op een vermoeden, dat een buurtweg gevormd is uit een deel

der aanpalende erven met het gevolg dat de aanpalende eigenaars er het eigendomsrecht van behouden hebben en er dus ook het plantrecht op behouden hebben, voor zover de beplanting geen hindernis is voor het verkeer (zie in die zin Cass. 10 Februari 1865, Pas. 1865, I, 280; en de hierboven aangehaalde rechtspraak.);

Overwegende dat eiseres in hoger beroep ter plaatse zelf een tweede rij bomen plantte, wat wel duidelijk uitwijst dat er ten deze geen sprake was van hindernis voor het verkeer of vermindering van de voorziene breedte van de weg; dat beroepster dit trouwens niet eens beweert;

Overwegende dat het plantingsrecht der aanpalende eigenaars in de wetgeving of rechtspraak nergens beperkt wordt, tenzij door vereisten van het verkeer; dat derhalve de aanpalende eigenaars gerechtigd zijn een tweede rij bomen te planten, zo de plaatselijke toestand dit toelaat;

Overwegende dat dit plantingsrecht alléén aan de aanpalende eigenaar toebehoort en de gemeente St. Pauwels, die aldaar geen aanpalende gronden bezit, op dit recht geen aanspraak maken kan;

Overwegende dat ingevolge de hierboven aangehaalde wetgeving, waarvan het beginsel gehuldigd is door een vaste rechtspraak, dit recht der aanpalende eigenaars een wettelijke bevoegdheid is — une faculté légale — in hun voordeel erkend met het oog op het algemeen nut en dat derhalve niet verdwijnt, noch te niet gaat door verjaring (zie o.m. Gent, 19 Mei 1880, Pas. 1882, III, 72); dat beroepsters aanbod van bewijs dienaangaande dus als nutteloos dient te worden afgewezen;

Overwegende dat de aanpalende eigenaars van hun recht van beplanting, dat als het ware een eigendomsrecht is, slechts kunnen worden ontzet door onteigening en betaling van een billijke en voorafgaande vergoeding (Cass., 30 Januari 1868, Pas. 1869, I, 173);

Overwegende dat het beroep derhalve van alle grond ontbloot is;

Om deze redenen,

de Rechtbank, rechtdoende in hoger beroep, alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpende, verklaart het beroep ongegrond, dienvolgens verwerpt het en bekrachtigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen;

Veroordeelt beroepster tot de kosten dezer instantie.

NOOT: Verg. in dit nummer vonnis van de Rechtbank te Gent, dd. 9 November 1953.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE GENT

2e Kamer. — 9 November 1953.

Voorzitter: M. Temmerman.

Rechtters: M.M. de Vriendt en Colle

Advocaten: Mrs St. De Vos-De Groote en Steyaert.

Plantrecht. — Kan enkel toekomen aan de eigenaar van een aan de openbare weg grenzend erf. — Ook de geplante bomen zijn diens eigendom.

Het plantrecht op de openbare wegen dient te worden beschouwd als een accessorium van de aan deze wegen grenzende particuliere eigendommen; dit recht komt derhalve alléén toe aan de eigenaar van een aangrenzende grond, behoudens het geval, dat het krachtens titel of verjaring toekomt aan de

eigenaar van de weg, zijnde de gemeente of eventueel de Staat.

Om te bewijzen dat hij eigenaar is van de op de openbare weg geplante bomen, behoeft de eigenaar van het aangrenzend erf alléén te bewijzen zijn eigendomsrecht van dat erf en zijn plantrecht op de openbare weg.

Waar een plantrecht op de openbare weg ten behoeve van een aanpalende eigenaar bestaat, is hij eigenaar van de aldaar geplante bomen, wie ook de persoon moge zijn, die deze bomen geplant heeft.

Indien de eigenaar van aan aangrenzend erf dit verkoopt, vervreemdt hij tevens zijn plantrecht op de openbare weg, dat immers een accessorium is van zijn recht van eigendom op het erf; zijn eigendomsrecht op de door hem geplante bomen neemt daardoor een einde en gaat over op de nieuwe eigenaar, gerechtigde op het plantrecht.

Door verjaring kan het plantrecht slechts verkregen worden door een aanpalende eigenaar of door de eigenaar van de openbare weg, zijnde de Staat of de gemeente.

Firma Mortier en kinderen t/ C.O.O. Destelbergen.

Gezien de stukken, onder meer de uitgifte van een vonnis, in eerste aanleg gewezen door het Vrederecht van het kanton Ledeberg op 26 April 1951 en waartegen tijdig en regelmatig hoger beroep is ingesteld;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis ertoe strekte de geïntimeerde te doen veroordelen om aan de appellante te betalen de som van 9.714 fr. als vergoeding van de schade, door de appellante geleden ingevolge de verkoop door geïntimeerde van twaalf canadapopulieren, welke de appellante beweert haar eigendom te zijn;

Overwegende dat bij akte van 23 September 1932, verleden voor notaris De Henau, te Gent, de appellante eigenares geworden is van een perceel weiland, gelegen te Destelbergen, langs de Armstraat, kadastraal bekend sectie A, n° 812a, met een grootte van 2140 meter vierkant;

Overwegende dat de geïntimeerde op 22 Maart 1948 zeven en tachtig canadapopulieren wassende op de openbare weg langs evengemelde Armstraat heeft doen verkopen;

Overwegende dat blijkt dat de Armstraat eertijds een gemeente- of een buurtweg was, waarop de eigenaars van de aangrenzende perelen een plantrecht of recht van voorpoting hadden, vermits de geïntimeerde bewezen heeft dat zij krachtens dit recht namelijk in 1872 en in 1889 jonge bomen langs deze weg heeft doen planten in vervanging van oudere, die zij voor haar rekening had verkocht;

Overwegende dat verder blijkt uit twee attesten, door de heer hoofdingenieur-directeur van Bruggen en Wegen der provincie Oost-Vlaanderen afgeleverd, dat de Armstraat te Destelbergen sedert 1895 een rijksweg is geworden, doch dat niettegenstaande de wijziging van de aard van deze weg, « de aangelande eigenaars het plantrecht behouden hebben »;

Overwegende dat het plantrecht op de openbare wegen als een accessorium van het aan deze wegen palende private eigendom dient te worden beschouwd; dat dit recht dienvolgens enkel aan de eigenaar van een aanpalende grond kan toebehoren, behoudens titel of verjaring ten behoeve van de eigenaar van de weg, zijnde de gemeente of gebeurlijk de Staat (cfr. Pand. Belges, « Arbres », n° 135 en 136);

Overwegende dat de eerste rechter ten onrechte beslist heeft dat de appellante het bewijs niet heeft geleverd van haar eigendomsrecht op de door de geïntimeerde verkochte bomen; dat de appellante immers geen ander bewijs dient te leveren dan haar eigendomsrecht op het perceel grond, langs hetwelk de bomen geplant waren en haar plantrecht op de openbare weg;

Overwegende dat, daar waar het plantrecht op een openbare weg ten voordele van een aanpalende eigenaar bestaat, het eigendomsrecht op de aldaar geplante bomen hem toegekend dient te worden, welke ook de persoon moge zijn die deze bomen geplant heeft (Rechtb. Gent, 4 Juli 1788, B. J. 105, Pas. 1878, III, 67);

Overwegende dat in casu de geïntimeerde, toen zij eertijds het perceel weiland, thans eigendom van de appellante, verkocht heeft, haar plantrecht op de Armstraat noodzakelijk mede vervreemd heeft; dat haar eigendomsrecht op de door haar reeds geplante bomen ipso facto een einde genomen heeft, vermits, buiten het geval van plantrecht, een privaat eigendomsrecht op bomen, gelegen op het openbaar domein, niet mogelijk is;

Overwegende dat de geïntimeerde te vergeefs opwerpt dat zij alleszins de eigendom van de bedoelde bomen door verkrijgende verjaring verworven zou hebben, omdat zij deze gedurende ten minste dertig jaar zou gesnoeid hebben; dat het plantrecht immers enkel door een aanpalende eigenaar, de Staat of de Gemeente, eigenaar van de grond van de weg, bij verjaring kan verkregen worden; dat de geïntimeerde geen enkele van deze hoedanigheden bezit (Pand. Belges, « Arbres », n° 136) en anderzijds de eigendom over bedoelde bomen niet kan verwerven zonder het plantrecht;

Overwegende dat de geïntimeerde derhalve zonder recht noch titel de bedoelde canadabomen verkocht heeft; dat zij aan de appellante een schade berokkend heeft, welke billijk op de waarde der bomen of de betaalde koopprijs van 9.714 fr. mag geschat worden;

Op die gronden,

De Rechtbank, alle andere conclusiën van de hand wijzende, gelet op de artikelen 2, 24, 34, 37 en 41 der wet van 15 Juni 1935;

Verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond;

Vernietigt het bestreden vonnis en, opnieuw wijzende, verklaart de oorspronkelijke eis ontvankelijk en gegrond;

Veroordeelt de geïntimeerde om aan de appellante te betalen de som van 9.714 frank, vermeerderd met de gerechtelijke intresten;

Veroordeelt de geïntimeerde in de kosten der beide instantiën.

NOOT: Verg. in dit nummer vonnis van de Rechtbank te Dendermonde, dd. 31 Maart 1953.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

2e Kamer. — 24 October 1950.

Alleenrechtsprekend rechter: M. Rubbrecht.

O. M.: M. Terlinden.

Advocaten: Mrs Van Ryckel en Delvosal.

Wegenverkeer. — Verplichting van autobestuurder die langs een stilstaand voertuig voorbijrijdt.

Wanneer een motorvoertuig rijdt tegen de openstaande deur van een stilstaand ander motorvoertuig, moet de bestuurder van eerstgenoemd voertuig geacht worden een fout te hebben begaan, doordat hij zo dicht langs de stilstaande wagen is gereden, dat hij daardoor de veiligheid van het verkeer in gevaar heeft gebracht, terwijl de weg voldoende breed was om op een grotere afstand langs het stilstaande rijtuig te rijden.

N.V. Zurich, Laeremans en Crabbé t/
Horis en Liekens.

Gezien de dagvaarding, door deurwaarders G. Dirickx te St Truiden, P. Dotremont te Tienen, G. Haesen te St Truiden en voornoemde P. Dotremont respectievelijk betekend op 29 en 30 Juli 1948, 29 en 30 October 1948;

Overwegende dat voormelde dagvaarding betrekking hebben op een auto-ongeval, dat zich voordeed te Boutersem op 24 Juni 1947 en tengevolge waarvan Remy Laeremans is overleden; dat het dus gewensd is ze samen te voegen en bij een enkel vonnis daarover uitspraak te doen;

Overwegende dat eerste eiseres, de N.V. Zurich, een schadevergoeding van 205.353,88 fr. vordert in haar hoedanigheid van verzekeraar der vennootschap Phoenix Works, in wier dienst het slachtoffer was, hebbende de N.V. Zurich voormeld bedrag aan de rechthebbers van het slachtoffer uitbetaald;

Overwegende dat eisers Laeremans-Crabbé diverse sommen vorderen tot herstel van de schadeposten, die hun door de N.V. Zurich niet zijn vergoed;

Overwegende dat de eerste verweerder in dienst was van tweede verweerder; dat beiden hun verantwoordelijkheid voor het ongeval ontkennen;

Overwegende dat de Rechtbank op grond van het voorgebracht strafrechtelijk onderzoek voor bewezen houdt, dat op de aardeweg rechts naast de steenweg Leuven-Tienen een autobus stilstond; dat het slachtoffer zich aan de voorkant van deze autobus en op de aardeweg bevond en getroffen werd door de deur van de autobus die, toen de chauffeur Joris met zijn voertuig de stilstaande autobus wilde voorsteken, opengeslagen werd en tegen het slachtoffer geslagen; dat deze op een kier staande deur geraakt werd door de meest naar rechts uitstekende delen van het voertuig van Joris, te weten de spiegel en de hoek van de ladingsbak;

Overwegende dat moeilijk bepaald kan worden in welke mate de deur van de autobus geopend was en of zij al dan niet over de kassei uitstak; dat deze omstandigheid ter zake geen belang heeft, wanneer men weet dat de steenweg ter plaatse zeven meter breed is en verweerder Joris de stilstaande autobus volgens zijn eigen verklaring op tijd had opgemerkt; dat Joris echter een fout beging door zonder noodzaak zo dicht langs de autobus te rijden dat hij de veiligheid in gevaar bracht;

Overwegende dat het slachtoffer 22 jaar oud was,

en bij zijn ouders inwoonde; dat het echter niet mogelijk is te bepalen of en in welke mate de ouders, thans eisers, door het slachtoffer financieel werden geholpen noch hoelang die hulp zou hebben voortgeduurd;

Overwegende derhalve dat de ouders slechts op ex aequo et bono geschatte vergoedingen wegens zedelijke schade aanspraak kunnen maken; dat de Rechtbank deze vergoedingen schat als volgt:

1° ex haerede	fr. 10.000,—
2° aan Frans Laeremans wegens geestes- ziekte	25.000,—
en verplegingskosten	2.008,20
3° aan Léonie Crabbé zedelijke schade	25.000,—
4° aan Frans Laeremans zedelijke schade	25.000,—
5° aan de minderjarige Marie Laeremans, zedelijke schade	5.000,—

Overwegende dat eiseres, de N.V. Zurich, slechts kan vorderen wat de ouders van het slachtoffer (op grond van artikel 1382 van het burgerlijk wetboek) kunnen bekomen, zijnde 75.000 fr. + 2.008,20 fr. verplegingskosten;

Om deze redenen:

Op het eensluidend advies van de Heer Terlinden, Substituut-Procureur des Konings,

Alle andere besluiten verwerpende en recht doende op tegenspraak:

Voegt de Rechtbank de zaken ingeschreven onder n° 3953 en 4.069 samen en veroordeelt verweerders hoofdelijk om te betalen:

1° aan eisers Laeremans-Crabbé 10.000 fr. + 5.000 frank en

2° aan eiseres Zurich: 25.000 fr. + 25.000 fr. + 25.000 fr. en + 2.008,20 fr., met de vergoedende intresten over al deze sommen, de rechterlijke intresten en $\frac{1}{4}$ der proceskosten;

Wijst eisers van het overige hunner vordering als ongegrond af en veroordeelt de N.V. Zurich en de echtgenote Laeremans-Crabbé ieder tot $\frac{1}{4}$ der proceskosten;

Verklaart dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad, spijs hoger beroep en zonder borgstelling.

NOOT: Vgl. Vred. Hologne aux Pierres, 20 Februari 1940, Bull. Ass. 1940, 275; Cass. fr. 16 janv. 1937, Gazette des Ass. 1937, 119;

Rechtbank van Koophandel Brussel, 4 Juli 1931, R.G.A.R. 1933, 1289; Les Nouvelles, Code de la Route, n° 1435, 1436, 1436bis;

Hof Luik, 24 Nov. 1949, J. Trib. 1949, 74. Bull. Ass. 1949, 645, Jur. Liège 1949-50, 137; Corr. Mons, 6 April 1933, R.G.A.R., oct. 1933, bl. 324.

Corr. R. Leuven, 18 Maart 1953, O.M. en Geerts, b.p. t/ Philipsen (niet gepubliceerd). Autobestuurder welke op uiterste rechterzijde van de rijweg stilstaat, opent deur die dichtbij voorstekende fietser raakt. Volledige verantwoordelijkheid van autobestuurder.

VLAAMSE JURISTEN

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

CORRECTIONELE RECHTBANK TE GENT

2e Kamer. — 17 Januari 1949.

Voorzitter: M. Bevernaege.

Rechters: M.M. Maes en Van Bogaert.

O. M.: M. Verheughe.

Advocaat: Mr Verschoren.

Wegenverkeer. — Verplichting van autobestuurder die langs een stilstaand voertuig voorbij rijdt. — Gedeelde schuld en aansprakelijkheid.

Bestuurder van auto, die niet aan de tegenovergestelde zijde van het verkeer is uitgestapt, doch de linkerdeur van zijn wagen heeft geopend; ten gevolge daarvan aanrijding door een voorbijrijdende auto.

Schuld van de bestuurder van de voorbijrijdende auto hierin bestaand, dat hij veel te dicht langs de stilstaande wagen is gereden, terwijl hij links daarvan voldoende ruimte had.

Daarom verminderde schuld van de bestuurder van de stilstaande wagen en aansprakelijkheid slechts voor een vierde der schade.

O.M. t/ Van den Eeckhout, Verstraete en De Sloover.

Gezien het vonnis, uitgesproken op tegenspraak tegen partij (1) en bij verstek tegen partij onder (2) door de politierechtbank van het eerste kanton Gent, op 6 April 1948, waarbij:

Op strafgebied (.....).

Op burgerlijk gebied:

Waarbij verdachte voornoemd veroordeeld werd om te betalen aan de burgerlijke partij De Sloover Maurice als schadeloostelling de som van: 7408,15 fr.; dit met de gerechtelijke intresten over deze som en de kosten dezer burgerlijke partij;

Tweede gedaagde burgerlijk verantwoordelijk werd verklaard voor de betaling der schadevergoeding en kosten, waartoe Van den Eeckhout Joannes veroordeeld werd;

Op grond dat hij te Gent, op 31 October 1947:

Op de openbare weg als bestuurder van een auto niet aan de tegenovergestelde zijde van het verkeer te zijn uitgestapt, door het openen van de linker zijdeur van zijn auto een aanrijding te hebben veroorzaakt; (inbreuk op art. 18/2 K.B. 1.2.1934, beteugeld door art. 2 van 1.8.1899);

Overwegende dat de burgerlijke partij, alhoewel behoorlijk gedagvaard, ter terechtzitting niet is verschenen;

Overwegende dat het beroep regelmatig naar de vorm is;

Overwegende dat bewezen is gebleven dat de verdachte zich schuldig gemaakt heeft aan het hem ten laste gelegde feit;

Overwegende dat echter bewezen is door de omstandigheden der aanrijding dat de autobestuurder De Sloover Maurice op zeer onvoorzichtige wijze heeft gereden en namelijk veel te dicht langs de stilstaande auto van Van den Eeckhout, terwijl hij voldoende ruimte had links van deze stilstaande hindernis;

Overwegende dat de fout door de verdachte begaan zeer gering is, gezien de voorzichtigheid waarmede hij te werk is gegaan;

Op burgerlijk gebied:

Overwegende dat de Rechtbank van oordeel is dat verdeelde verantwoordelijkheid voor het ongeval dient

te worden aangenomen en namelijk in de mate van $\frac{1}{4}$ ten laste van Van den Eeckhout Joannes en $\frac{1}{4}$ ten laste van de burgerlijke partij zelf;

Dat bijgevolg de verdachte slechts gehouden is $\frac{1}{4}$ van de door de burgerlijke partij geleden schade te vergoeden;

Dat de totale schade door de burgerlijke partij geleden en geraamd op de som van 7.408,15 fr., als billijk dient te worden aangenomen.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE IEPER

2e Kamer. — 14 Mei 1954.

Alleenrechtsprekende rechter : M. Verfaillie.

O. M. : M. Biebuyck.

Alvocaat : Mr Jan Ronse.

Leurhandel. — Ondergeschikte die leurhandel uitoefent zonder houder te zijn van een leurkaart. — Strafbaarheid van de werkgever ook wanneer hijzelf de vereiste machtiging bezit.

De houder van een geldige toelating om leurhandel te drijven, die in de uitoefening van zijn activiteit beroep doet op een niet in het bezit van een leurkaart zijnde ondergeschikte, pleegt inbreuk op art. 1 van het K.B. n° 82 van 28 November 1939, « om leurhandel uit te oefenen door tussenkomst van derden zonder de voorafgaande toelating van de Minister van Economische Zaken en Middenstand ».

O.M. t/ De Winter en Van Hole.

Aangezien de wetten op de leurhandel op verschillende data herzien en aangepast werden; aangezien het K.B. van 13 Januari 1935 bij zijn art. 6 textueel bepaalde « de handelaar of de vennootschap die een leurhandel uitoefent bij middel van bedienden, arbeiders of aangestelden, dient voorafgaand voor zichzelf en voor elkeen van dezen de kaart van leurhandel te hebben bekomen ».

Aangezien dit voorschrift nogmaals herhaald werd in het K.B. van 29 December 1936 in zijn art. 10, zijnde het art. 6 van voornoemd K.B.

Aangezien aldus dient te worden aangenomen, dat art. 10, 1° van het K.B. van 29-11-1939, waarop de telastlegging gesteund is, dit principe overgenomen heeft, zodat de tweede verdachte, die de zaakvoerder is der vennootschap en aldus het dagelijks beheer er van uitoefent en die op de hoogte was dat de eerste verdachte geen leurkaart bezat, zich schuldig heeft gemaakt aan de voorgeschreven telastlegging om namelijk een leurhandel in onderhoudsprodukten, van deur tot deur te hebben uitgeoefend door tussenkomst van derden zonder voorafgaand de toelating te hebben bekomen van de Minister van Economische Zaken en Middenstand.

Aangezien de uitoefening van de leurhandel door tussenkomst van derden, die geen leurkaart bezitten, wat in onderhavige zaak het geval is, in hoofde van de tweede verdachte, aansteller van de eerste verdachte, strafbaar is; dat dient te worden aangenomen dat de uitoefening van de leurhandel door tussenkomst van derden strafbaar is zo de aangestelde geen leurkaart bezit daar de aansteller zich dient te vergewissen en zelf eventueel er dient voor te zorgen dat de aangestelde de nodige leurkaart heeft vooraleer dergelijk soort van leurhandel uit te oefenen;

Aangezien daarbij art. II van het M.B. van 19 Maart

1948 dat de tenuitvoerlegging regelt van het K.B. van 28 November 1939 op de reglementering van de leurhandel bepaalt dat « de Belgen zowel als de vreemdelingen die voor rekening van een werkgever een leurhandel uitoefenen moeten hun aanvraag tot hernieuwing van de kaart indienen op hetzelfde tijdstip van hun werkgever wat veronderstelt dat de aanvraag en het verval der beide leurkaarten innig aan elkander verbonden zijn;

Dat in die omstandigheden het feit B te-laste gelegd van de tweede verdachte te genoeg van rechte bewezen is zowel als het feit A der telastlegging wat de eerste verdachte betreft.

Om deze redenen en gezien artikelen 38, 40, van het strafwetboek art. 10, 1° K.B. 28-11-1939.

En na beraadslaagd te hebben in de terechtzitting, De Rechtbank, bij toepassing van de hierboven aangehaalde wetsbepalingen,

Rechtdoende bij verstek tegenover de eerste verdachte en op tegenspraak voor de tweede verdachte : Veroordeelt de verdachte De Winter Liliane tot een geldboete van 50 frank voor het feit A.,

Veroordeelt de verdachte Van Hole Octaaf tot een geldboete van 50 frank voor het feit B.

NOOT. — Waar art. 6 van het K.B. van 13 Januari 1936 en later art. 7 (het vonnis vermeldt verkeerdelijk art. 10) van het K.B. van 29 December 1936, dat de van kracht zijnde reglementering coördineert, uitdrukkelijk bepaalde dat « de handelaar of de vennootschap » die een leurhandel uitoefent bij bemiddeling van bedienden, arbeiders of aangestelden, voorafgaandelijk » voor zichzelf en voor elkeen van dezen de kaart van » leurhandelaar dient te hebben bekomen », is art. 1 van het K.B. van 28 November 1939, dat voormelde reglementering vervangt, minder expliciet op dit stuk.

Dit bepaalt inderdaad dat « het uitoefenen van leurhandel op het grondgebied van het Koninkrijk, hetzij » voor eigen rekening, hetzij door tussenkomst van derden, hetzij voor rekening van derden, onderworpen is » aan de voorafgaande toelating van de Minister van » Economische Zaken en Middenstand ».

De wijze waarop dit artikel is geformuleerd geeft vaak aanleiding tot verwarring.

Zij wekt inderdaad de indruk dat er drie manieren zijn om leurhandel uit te oefenen, namelijk : voor eigen rekening, door tussenkomst van derden en voor rekening van derden en dat men, op welke wijze men ook optrede, steeds voorafgaand de toelating moet bekomen hebben. Dit is trouwens de stelling welke de Algemene Directie van het Middenstandswezen bij het Ministerie van Middenstand huldigt (zie A.P.R., Tw. Leurhandel, bl. 37, nr 47).

In feite is de toestand volkomen anders; men drijft leurhandel voor eigen rekening of voor rekening van derden.

In het eerste geval evenwel kan men persoonlijk optreden, ofwel anderen voor zijn rekening laten handelen, dit wil zeggen leurhandel uitoefenen door tussenkomst van derden, hetgeen niet belet dat dit in hoofde van de werkgever als een leurhandel voor eigen rekening moet beschouwd worden.

Welke ook de manier weze, waarop men leurhandel uitoefent, voor eigen rekening of voor rekening van derden, steeds is voorafgaande toelating vereist.

Het lijkt ons verkeerd uit de tekst van art. 1 af te leiden dat de houder van een geldige leurkaart, die een aangestelde zonder machtiging voor zijn rekening laat leuren, een inbreuk begaat omdat hij « leurhandel uitoefent door tussenkomst van derden zonder voorafgaande toelating ».

Immers hij bezit de nodige machtiging om leurhandel te drijven voor eigen rekening.

Het staat hem dus vrij op een aangestelde beroep te doen zonder dat hij verplicht is welkdanige formaliteit ook te vervullen.

Alleen diegene, die handelt voor rekening van derden, moet voorafgaand de machtiging voorzien bij art. 1 van het K.B. van 28 November 1939 bekomen hebben. Dit standpunt wordt gestaafd doordat het Ministerie van Middenstand geen toelatingen verleent om leurhandel uit te oefenen door tussenkomst van derden. Enkel leurkaarten om te handelen voor eigen rekening of voor rekening van derden worden uitgereikt. (Zie A.P.R. loc. cit.).

Dit wordt trouwens bevestigd door art. 9 van het M.B. van 20 October 1951, dat bepaalt dat «de kaart van leurhandelaar van de personen die het beroep van leurhandelaar in hoedanigheid van werknemer uitoefenen, uitgereikt en hernieuwd wordt overeenkomstig de regelen geldend voor de kaart van de werkgever».

Hieruit mag men derhalve afleiden, dat op de werknemer de verplichting rust de aanvraag persoonlijk te doen, juist zoals dit het geval is voor hem die handelt voor eigen rekening, terwijl deze bepaling niet de minste verplichting inhoudt voor de werkgever.

De vervolging van de *werkgever* op basis van art. 1 van voornoemd K.B. van 28 November 1939 ware gewettigd indien *hij zelf* geen leurkaart bezat, want de bepaling volgens dewelke het uitoefenen van leurhandel «door tussenkomst van derden» onderworpen is aan voorafgaande toelating, dient enkel verstaan te worden in deze zin, dat hij, die anderen voor zijn rekening laat leuren en zichzelf onthoudt van elk persoonlijk contact met het publiek, niettemin gehouden is voorafgaand voor zichzelf de machtiging aan te vragen aan de Minister van de Middenstand (Zie A.P.R., loc. cit.).

In onderhavig geval mag aangenomen worden dat tegen de werkgever enkel vervolgingen kunnen ingespansd worden op basis van hoofdstuk VII, Boek I van het Strafwetboek, betreffende de deelneming van verschillende personen aan dezelfde misdaad of hetzelfde wanbedrijf.

Inderdaad, ingevolge art. 10, lid 8 van het K.B. van 28 November 1939 zijn al de bepalingen van Boek I van het Strafwetboek toepasselijk op de inbreuken gepleegd op de bepalingen van dit besluit.

R. Ponnet.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE AALST

1e Kamer. — 13 Mei 1954.

Voorzitter : M. De Schaepdrijver.

Rechtërs : M.M. Schuermans en Mertens.

Referendaris : M. J. Van den Bergh.

Advocaten : Mrs. Moreels en Renauld, loco Hayoit de Termicourt.

Vennootschapsrecht. — Feitelijke handelsvereniging.
Niet rechtspersoon, ook niet ten aanzien van derden.

Artikel 11, lid 3, van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen vindt geen toepassing, wanneer de vordering niet is ingesteld door een vennootschap, maar door fysieke personen, handelend als zodanig.

Geen enkel wetsartikel bepaalt dat een derde, die met een feitelijke handelsvereniging gehandeld heeft, het recht heeft deze als een rechtspersoon te be-

schouwen, afgescheiden van de vennoten, die er deel van uitmaken. Artikel 4 van de wetten op de handelsvennootschappen laat aan derden niet toe de handelsvereniging zonder rechtspersoonlijkheid ten kunnen aanzien te beschouwen als rechtspersoon.

De wet kent de rechtspersoonlijkheid alleen toe aan zekere vennootschappen, die zijn opgericht met inachtneming van de bij de wet voorgeschreven vormen, nl. het opmaken van een akte van oprichting en de openbaarmaking daarvan.

Het is niet aannemelijk dat een koper, die bij het aangaan van de overeenkomst onverschillig is gebleven voor de rechtsvraag, of hij kocht van fysieke personen, die samen handel dreeven, dan wel van een vennootschap-rechtspersoon, naderhand aan betaling zou kunnen ontkomen ingevolge juridische spitsvondigheid, dat hij gecontracteerd heeft met een rechtspersoon, die echter tegen hem niet in rechten kan optreden, omdat de akte van oprichting niet is openbaar gemaakt.

Onjuist is de mening, dat geen andere vennootschappen kunnen bestaan dan de in de artikelen 2 en 3 van de wetten op de handelsvennootschappen genoemde.

De feitelijke handelsvereniging mag niet worden aangemerkt als vennootschap onder gemeenschappelijke naam. Zulks is niet nodig ter bescherming van derden : dezen zijn voldoende beschermd door het gewoonterecht, krachtens hetwelk medeschuldenaren in handelszaken hoofdelijk verbonden zijn.

De nietigheid, het niet werken tegenover derden en de niet-ontvankelijkheid, welke uit het ontbreken van een akte van oprichting en de niet-openbaarmaking daarvan kunnen voortvloeien, hebben alleen betrekking op de in artikel 2 genoemde vennootschappen, niet op de feitelijke handelsvereniging.

Gebroeders Lambrecht t/ Soens.

Overwegende dat de vordering strekt om de verweerder te doen verwijzen in betaling ener som van 119.106 frank, wegens levering van afgeroomde melk volgens facturen van 16 Juni en 31 Juli 1953, met de gerechtelijke interesten en de kosten;

Ontvankelijkheid :

1. Overwegende dat de verweerder opwerpt dat de firma «Gebroeders Lambrecht» samen met de firma «Wwe De Wolf en Kinderen Lambrecht» een enkele feitelijke handelsvereniging uitmaken, bestaande uit de Wwe De Wolf en de twee aanleggers;

Overwegende dat hij hieruit de niet-ontvankelijkheid afleidt van de vordering, ingesteld door de twee aanleggers alleen;

Overwegende dat de Wwe De Wolf met de kinderen Lambrecht, die haar uit een eerste huwelijk geboren zijn, een zaak drijft, die ingeschreven is in het handelsregister onder nummer 6.384; dat de gebroeders Lambrecht een tweede zaak drijven waardoor zij ieder afzonderlijk ingeschreven zijn onder de nummers 18.095 en 27.830 van het handelsregister; dat de verweerder met de gebroeders Lambrecht heeft gecontracteerd, zoals blijkt uit zijn brief van 3 September 1953; dat de omstandigheid, dat de beide zaken op hetzelfde adres gevestigd zijn, hetzelfde telefoonnummer en dezelfde postrekening en bankrekening gebruiken hieraan niets verandert; dat de verweerder die in 1952 met de Wwe De Wolf en kinderen Lambrecht handel had gedreven, heel goed weet — zoals zijn brief

van 3 September bewijst — dat hij in 1953 met de gebroeders Lambrecht zaken heeft gedaan;

Overwegende dat dit middel de grond en niet de ontvankelijkheid betreft; dat het niet opgaat;

II. Overwegende dat de verweerder in de tweede plaats opwerpt dat de derde, die met een feitelijke handelsvereniging gehandeld heeft, het recht heeft deze als een rechtspersoon te beschouwen gescheiden van de vennoten die er deel van uitmaken; dat hij verklaart van dit recht gebruik te maken en beweert dat de eis der aanleggers om in eigen naam de betaling der facturen te bekomen niet ontvankelijk is;

Overwegende dat de verweerder aanvoert dat de eis niet ontvankelijk is krachtens art. 11 lid 3 der gecoördineerde wetten op de vennootschappen, hetwelk niet ontvankelijk noemt de rechtsvordering, ingesteld door een vennootschap, waarvan de akte van oprichting niet overeenkomstig de voorgaande artikelen is gepubliceerd; maar dat een vaststaande rechtspraak terecht aanneemt, dat dit artikel geen toepassing vindt wanneer de vordering niet werd ingeleid door een vennootschap, maar door fysieke personen, handelend als zodanig, wat in deze zaak het geval is; dat het Hof van Verbreking, in twee gevallen, gelijkaardig aan het hier behandelde, het middel van niet-ontvankelijkheid heeft afgewezen, zeggende: « que cette disposition (art. 11, al. 3) ne vise que « toute action intentée par une société et qu'elle est étrangère aux actions mues par des personnes physiques agissant par elles-mêmes » (Verbr. 17.5.1923, Pas. 1923, I, 316 en 10.11.1927, Pas. 1928-I-3);

Overwegende dat de verweerder in werkelijkheid beweert dat hij met een vennootschap-rechtspersoon heeft gecontracteerd en de eis, ingesteld door Robert en Camiel Lambrecht, handelend in eigen naam ongegrond is, omdat tussen hem en de twee eisers geen rechtsband zou tot stand gekomen zijn; dat, aldus gesteld, het middel de grond der zaak betreft;

Overwegende dat het middel, in zover het de ontvankelijkheid betreft, bijgevolg niet opgaat; dat zijn waarde in zover het de grond betreft, hierna zal onderzocht worden;

Grond der zaak :

Overwegende dat de bestanddelen der zaak bewijzen dat de eisers onafgebroken gezamenlijk handel drijven onder een firma;

Overwegende echter, dat geen enkel wetsvoorschrift bepaalt zoals de verweerder beweert, dat een derde, die met een feitelijke handelsvereniging gehandeld heeft, het recht heeft deze als een rechtspersoon te beschouwen, gescheiden van de vennoten, die er deel van uitmaken; dat namelijk art. 4 der gecoördineerde wetten, hetwelk door de verweerder wordt bedoeld, die betekenis niet heeft; dat het bepaalt in welke vorm op straffe van nietigheid de oprichtingsakte der vennootschappen moet worden gesteld en er bijvoegt dat die nietigheid niet aan derden kan tegengeworpen worden; dat de derden moeten beschermd worden tegen de bedingen der akte van oprichting, bedingen die, hoewel ze hun onbekend bleven, aan hen zouden tegengeworpen worden; dat artikel 4 hun daarom het volgende recht van keuze geeft; : ofwel de vennootschap aanvaarden met de bedingen, welke haar beheersen, ofwel deze vennootschap en hare bedingen verwerpen om zich te houden aan de vennootschap, zoals zij zich aan hen heeft voorgedaan met overeenkomstig het gemeen recht hoofdelijke aansprakelijkheid van al de zaakvoerders; (Zie verslag Pirmez, weergegeven door Guillery, Commentaire législatif de la loi du 18 mai 1873, deel II, § 11, n° 19, bl. 101; Namur, II,

n° 815, bl. 23; Fredericq IV, n° 113, bl. 217); maar dat art. 4 aan de derden niet toelaat te zeggen dat een handelsvereniging zonder rechtspersoonlijkheid toch te hunnen aanzien moet beschouwd worden als rechtspersoon;

Overwegende dat de verweerder in werkelijkheid de stelling verdedigt, welke door een deel der rechtspraak wordt aanvaard en als volgt kan uiteengezet worden; de feitelijke handelsvereniging (b.v. die, welke tussen de eisers bestaat) beantwoordt aan de definitie van de vennootschap onder gemeenschappelijke naam, door art. 15 der gecoördineerde wetten gegeven, namelijk: « een vennootschap, welke twee of meer personen aangaan, ten einde onder een firma koophandel te drijven »; op grond van artikel 2 » maakt de vennootschap onder gemeenschappelijke naam een rechtspersoon uit, onderscheiden van die der vennoten; die rechtspersoonlijkheid zou een gevolg zijn van de wilsovereenstemming der partijen en niet afhankelijk zijn van de publicatie van het geschrift, dat de oprichting der vennootschap constateert, en zelfs niet van het opmaken van dergelijk geschrift; als bewijs dat die stelling met de bedoeling van de wetgever strookt worden uit het verslag, door de heer Pirmez, op 9 Februari 1866 namens de commissie uitgebracht, de volgende uittreksel gegeven: « La raison sociale, c'est la révélation au public de la personnalité de la société. Or la loi n'admet pas, et c'est à bon droit, que plusieurs personnes puissent en commun faire un négoce suivi sans que de l'ensemble de leurs faits collectifs naisse un être moral ayant une existence patente; elle adopte donc comme principe que toute société formée pour faire conjointement le commerce a une raison sociale, que partant, si elle ne renferme pas les éléments exceptionnels de la commandité et de l'anonymat, elle constituera une société en nom collectif et, par une conséquence ultérieure, qu'elle ne peut être dispensée de la publication... ainsi il y a une société en nom collectif quand plusieurs personnes agissant en commun font un véritable commerce alors même qu'ils n'auraient pas de firme sociale proprement dite; il y a encore société en nom collectif quand plusieurs personnes font sous une firme sociale des opérations commerciales, encore bien qu'à les examiner elles-mêmes, ces opérations peuvent n'être pas considérées comme formant un négoce » (Guillery O. C. deel II, § 11, n° 29, bl. 106, kol. 2); wanneer de vennoten ener feitelijke handelsvereniging in eigen naam dagvaarden, is de verweerder gerechtigd op te werpen dat hij niet met hen, doch met de rechtspersoon, de feitelijke handelsvereniging, heeft gecontracteerd en dat geen rechtsverband bestaat tussen hem en de vennoten, handelend in eigen naam (Hrb. Brussel, 14 Febr. 1952, Jur. Comm. Brux. 1953, 175; 10 Aug. 1928, Rev. prat. soc., 1928, n° 2914, bl. 368; 25 Juli 1939, Rev. prat. soc. 1940-1946, n° 3879, bl. 343; 29 Maart 1939, Rev. prat. soc. 1940-46, n° 3900, bl. 355; 3 Mei 1934, Jur. Comm. Brux. 1934, 315; 27 Oct. 1934, Jur. Comm. Brux. 1934, 356; 17 Juni 1936, Jur. Comm. Brux. 1936, 396; 15 Dec. 1949, Jur. Comm. Brux. 1951, 77; Hrb. Luik, 23 April 1947, Rev. prat. Soc. 1947, n° 3959, bl. 268; Hrb. Gent, 13 Maart 1937, Rev. prat. soc. 1937, n° 3616, bl. 102; Janssens in A.P.R. Tw. Feitelijke Vennootschappen n° 20 tot 22, 106; Fredericq IV, n° 147, bl. 251; n° 152, blz. 257);

Overwegende echter, dat tegen die stelling het zeer ernstig bezwaar bestaat, dat zij door het Hof van Verbreking wordt verworpen; dat het Hof oordeelt « qu'aucune disposition légale n'accorde aux sociétés ou communautés de fait la personification civile... » (Verbr. 1 Juni 1937, Pas. 1937, I, 161; 20 Januari 1941, Pas. 1941, I, 13; 5 Juni 1953, Pas. 1953, I, 774; R.W.

1953-54, 831; Rev. prat. soc. 1954, n° 4341, bl. 21); dat het niet gewaagd is te veronderstellen dat de stelling van het Hof is de volgende: «La loi ne reconnaît comme valables que certaines sociétés régulièrement constituées dans les formes qu'elle détermine (loi du 18 mai 1873). Celles-là seules jouissent du privilège d'une individualité juridique distincte de celle des associés; si cette personnalité (juris capax) fait défaut, le sujet de droit disparaît avec elle et il ne reste plus qu'une pluralité d'intéressés pouvant avoir des intérêts communs, mais obligés de les défendre individuellement ut singuli, comme personnes physiques; pour lors il n'existe plus de collectivité possédant une vraie personnalité distincte, et le droit commun reprend son empire» (onderschrift bij Verbr., 25 Maart 1880, Pas. 1880, I, 108, noot 1);

Overwegende dat Fernand Passelecq (Nouvelles, Dr. Com. III, n° 5774, bl. 743) in dezelfde zin schrijft: «Les lois coordonnées, en effet, n'imposent pas impérativement à tout groupement à but lucratif l'obligation de se constituer de manière à acquérir la personification civile; elles se bornent à définir, à l'usage des groupements qui désirent se personifier, les conditions essentielles d'acquisition de la personnalité. Le législateur, en d'autres termes, n'a pas prohibé l'exercice du droit d'association, même dans un but lucratif, en dehors des types reconnus par la loi; il a simplement réglé, par une loi organique, l'exercice de la liberté contractuelle d'association pour ceux des groupements à but commercial qui prétendraient à la personnalité juridique. — Que les formes et conditions posées par cette loi organique soient objectivement réalisées, l'effet de personification que le législateur y a attaché se produira; il ne se produira pas dans le cas inverse; dans l'un et l'autre cas, la conscience ou l'intention des contractants de ne pas réaliser les conditions des lois coordonnées ne les constituera pas en état de rébellion contre la loi; elles les placera simplement en dehors des conditions exigées par la loi pour que se produise à ses yeux l'effet de personification»;

Overwegende dat de stelling, door het Hof van Verbreking in de hiervoren vermelde arresten van 1 Juni 1937 en 20 Januari 1941 verkondigd, namelijk dat geen enkele wetsbepaling de rechtspersoonlijkheid toekent aan de feitelijke vennootschappen of gemeenschappen, is bestreden door Jean Van Ryn in R.C.J.B. (1951, bl. 135, n° 12), die zich afvraagt: «n'est-ce pas perdre de vue les articles 2 et 3 du titre IX du Code de commerce, d'où il résulte clairement que toutes les sociétés commerciales ont la personnalité juridique, à la seule exception des associations momentanées et en participation? En dehors de ces deux cas, une société constituée pour un objet commercial ne serait privée de la personnalité juridique que si sa nullité avait été prononcée. L'absence d'un acte écrit publié n'a point pour effet de priver automatiquement la société de la personification juridique; elle ouvre seulement, au profit des tiers, une option...»;

Overwegende dat de twee stellingen aldus duidelijk zijn omlijnd: volgens de een heeft iedere handelsvennootschap of handelsvereniging, behalve de tijdelijke handelsvereniging en de handelsvereniging in deelneming, de rechtspersoonlijkheid en is het de wils-overeenstemming der partijen, die deze rechtspersoonlijkheid in het leven roept; volgens de anderen, die op de rechtspraak van het Hof van Verbreking kunnen steunen, kent de wet de rechtspersoonlijkheid slechts toe aan bepaalde handelsvennootschappen en wordt zij in het leven geroepen door het vervullen van de wettelijke formaliteiten, namelijk het opmaken van een akte van oprichting (art. 4 der gecoörd. wet.

venn.) en de publicatie er van (artikelen 6 en volg.);

Overwegende dat de voorstanders der eerste stelling de bedoeling van de wetgever inroepen, welke, zoals hiervoren gezegd, tot uiting zou gekomen zijn in een zinsnede van het verslag, door de heer Pirmez namens de commissie uitgebracht;

Overwegende echter dat het raadplegen der parlementaire stukken de twijfel doet begrijpen van Guillery, die als advocaat en volksvertegenwoordiger het ontstaan der wet van het begin tot het einde had gevolgd, en zich, alvorens die bescheiden te publiceren afvroeg «si la publication de ces nombreux documents ne sera pas plus nuisible qu'utile» (Commentaire législatif, Introduction, bl. III, lid 6); dat inderdaad voor de wet op de vennootschap het moeilijker dan voor enige andere is om onder de tegenstrijdige en verwarde verklaringen een oordeelkundige keuze te doen om de bedoelingen van de wetgever te ontdekken; dat Guillery heel gevat opmerkt: «Où est la pensée du législateur? Comment la distinguer de l'opinion personnelle?» (ibid., bl. III, lid 1) en verder: «Il n'y a pas d'arme plus perfide pour qui en fera une étude superficielle. Il n'y a pas jusqu'aux rapports de P. Pirmez qui ne soient d'une lecture dangereuse» (ibid., bl. III, lid 6);

Overwegende dat de hierboven aangehaalde zinsnede van Pirmez uit haar verband werd gerukt en ten onrechte wordt beweerd, dat hij voorhield dat het gezamenlijk handeldrijven van rechtswege een vennootschap met rechtspersoonlijkheid doet ontstaan; dat, wanneer men kennis neemt van de volledige gedachtengang van Pirmez, men constateert dat zijn bedoeling niet verder ging dan het onderscheid tussen enerzijds de vennootschap onder gemeenschappelijke naam en anderzijds de tijdelijke handelsvereniging en de handelsvereniging in deelneming duidelijk te maken en aan te tonen wanneer de publicatie der statuten noodzakelijk was; dat hij oordeelde dat, wanneer de voorwaarden, bepaald door art. 15 der gecoördineerde wet namelijk het gezamenlijk handeldrijven en de firma (door deze tweede voorwaarde verstaat hij de feiten, die naar buiten een samenwerking openbaren) verenigd zijn, een vennootschap onder gemeenschappelijke naam tot stand komt, waarvan de wetgever verlangt dat zij de rechtspersoonlijkheid hebben en gepubliceerd worde (Guillery, deel II, § II, n° 29, bl. 106, kol. 1, vanaf lid 7);

Overwegende dat ver van de eerste stelling te dienen, die zinsnede de tweede stelling schraagt, vermits het begrip rechtspersoonlijkheid aan het begrip publicatie gekoppeld wordt;

Overwegende dat de tweede stelling, gesteund door de rechtspraak van het Hof van Verbreking, beter de behoeften van de handel dient, die niet alleen wars is van ieder hinderend formalisme, maar zeker niet aannemen kan dat een koper, die bij het sluiten van het contract onverschillig bleef voor de juridische beschouwing of hij kocht van fysieke personen, die samen handel dreven, ofwel van een vennootschap met rechtspersoonlijkheid, naderhand aan de betaling zou kunnen ontkomen, dank zij de juridische spitsvondigheid, dat hij gecontracteerd heeft met een rechtspersoon, die echter tegen hem niet in rechten kan optreden bij gebrek aan publicatie van de akte van oprichting (Verg. Fredericq IV, n° 152, bl. 256);

Overwegende dat anderzijds de zekerheid van het goederenverkeer niet gediend wordt, wanneer men aanneemt dat een feitelijke handelsvereniging goederen, zelfs onroerende, kan verwerven zonder de voorafgaande publicatie, die haar rechtspersoonlijkheid aan derden heeft veropenbaard (Verg. Janssens in

A.P.R. Tw. Feitelijke vennootschappen en schijn-vennootschappen n° 109);

Overwegende dat de rechter rekening moet houden met de behoeften van de handel en met het goederenverkeer in het algemeen en ze slechts mag negeren, wanneer de wetgever door een uitdrukkelijke tekst hem geen andere uitweg openlaat; dat men, vóór ieder onderzoek, mag zeggen dat het zeer onwaarschijnlijk is dat de wetgever de kwade trouw van dergelijke koper en de onzekerheid in het goederenverkeer zou hebben bevorderd en dat, moest hij het toch hebben gedaan, de gebiedende beweegredenen, welke hem die houding deden aannemen, voor de hand zullen liggen;

Overwegende dat het contract van vennootschap in principe een consensueel contract is; dat zulks blijkt uit artikel 1, lid 2 der gecoördineerde wetten, hetwelk bepaalt dat de vennootschappen geregeld worden door de overeenkomsten der partijen, door de bijzondere wetten van de koophandel en door het burgerlijk recht; dat de wil der partijen bijgevolg vrij is in het bedingen der modaliteiten der vennootschap, zolang hij niet in conflict komt met gebiedende bepalingen van de bijzondere wetten van de koophandel of van het burgerlijk recht;

Overwegende dat onjuist is de mening dat geen andere handelsvennootschappen kunnen bestaan dan de in de artikelen 2 en 3 genoemde en dat die artikelen gebiedende bepalingen zijn, welke ten gevolge hebben, dat ieder gezamenlijk handel drijven met *actio societatis* een handelsvennootschap, bekleed met de rechtspersoonlijkheid, moet in het leven roepen, behalve wanneer het gaat om tijdelijke handelsverenigingen of om handelsverenigingen in deelneming;

Overwegende inderdaad, dat uit de wordingsgeschiedenis van de wet blijkt dat zulks de betekenis niet is van de artikelen 2 en 3; dat het verslag, op 9 Februari 1866 uitgebracht voor de Kamer in naam der Commissie door de heer Pirmez, aantoonde dat de rechtspersoonlijkheid werd toegekend in het uitsluitend belang der vennoten (Guillery, o.c. deel II, § II, n° 3, bl. 96), dat behalve voor de naamloze maatschappij het bestaan der overige besproken vennootschappen werd mogelijk geacht zonder de rechtspersoonlijkheid (voor het goed begrip van wat volgt moet men weten dat art. 2, zoals het op het ogenblik van het verslag Pirmez was geredigeerd, slechts drie vennootschappen vermeldde, namelijk de vennootschap onder gemeenschappelijke naam, de vennootschap bij wijze van geldschieting en de naamloze vennootschap, — *ibid.*, deel II, §-11, n° 8, bl. 97); « *cet être moral qui, dans les autres sociétés, n'est qu'une adjonction accidentelle qui peut disparaître sans ruiner le contract, est l'essence même de la société anonyme, en sorte que le base de son existence est tout entière non dans ce droit privé des citoyens de contracter, mais dans l'octroi d'une concession légale* » (*ibid.*, deel II, § II, n° 9, bl. 98), dat de wetgever de types van vennootschap, welke in artikel 2 werden opgesomd, niet als de enige geoorloofde beschouwde, maar wel oordeelde dat het de enige waren, welke rechtspersoonlijkheid konden verwerven: « *il nous suffit de signaler ici que la société en non collectif, la société en commandité et la société anonyme constituent seules ces corps moraux que la loi permet aux parties de créer, pour leur faire le commerce à leur profit* » (*ibid.*, deel II, § II, n° 16, bl. 100); dat de discussie in de Kamer nog duidelijker heeft gemaakt dat de wetgever oordeelde, dat naast de in het art. 2 genoemde vennootschappen met rechtspersoonlijkheid er andere vennootschappen kunnen bestaan zonder rechtspersoonlijkheid, zoals gezegd in art. 3, zonder dat de opsomming in dit laatste volledig is: de heer Jacobs klaagde terecht de gebrekkige

redactie aan der artikelen 2 en 3 en de discussie leidde tot geen bevredigende uitslag, want de redactie is gebrekkig en onduidelijk gebleven, maar het is van belang uit die discussie de volgende verklaring van de heer Bara, Minister van Justitie, aan te halen: « *je pense donc qu'il vaudrait mieux accepter la terminologie qui existe actuellement, et dire d'abord: « Il y a trois espèces de sociétés commerciales: la société et nom collectif; la société en commandité; la société anonyme »; et puis, indiquer qu'outre ces trois sociétés il y a des réunions, des communautés qui peuvent se constituer, mais auxquelles la loi ne reconnaît aucune individualité juridique* » (*ibid.* deel II, § III, n° 44, bl. 231);

Overwegende dat de betekenis van artikel 2 dus de volgende is: de wet, wier tussenkomst daarvoor is vereist, behoudt de gunst der rechtspersoonlijkheid voor aan de in dit artikel op beperkende wijze opgesomde vennootschappen; dat de wetgever het nodig heeft geacht in artikel 3 de aandacht daarop te vestigen dat de tijdelijke handelsvereniging en de handelsvereniging in deelneming die gunst niet kunnen genieten, maar de wordingsgeschiedenis der wet aantoonde, dat niet zijn bedoeling is geweest a contrario uit te vaardigen, dat buiten die twee opgesomde verenigingen geen andere kunnen bestaan, welke de rechtspersoonlijkheid niet genieten, maar dat zijn bedoeling wel is geweest aan de vrije wil der partijen niet te tornen en hun toe te laten, zonder rechtspersoonlijkheid, al de handelsverenigingen te vormen, welke zij verlangen;

Overwegende dat het artikel 2 de gunst der rechtspersoonlijkheid niet toekent aan de feitelijke handelsvereniging; dat deze bijgevolg ze niet kan bekomen;

Overwegende dat om de feitelijke handelsvereniging toch tot rechtspersoon te kunnen maken, men ze als vennootschap onder gemeenschappelijke naam, welke de vennootschap is van het gemeen recht, heeft betiteld;

Overwegende dat die betiteling willekeurig is;

Dat, wat de verhouding der feitelijke verenigingen betreft, het mogelijk is dat hun overeenkomst afwijkt van het type der vennootschap onder gemeenschappelijke naam (Zie *Novelles*, Dr. Comm., III, n° 5782 en 5783, bl. 744);

Dat, wat de derden betreft, men heeft beweerd, maar ten onrechte, dat hun belang die betiteling eist, omdat de hoofdelijkheid, hoewel zij in handelszaken de regel is, wanneer twee of meer handelaars gezamenlijk een verbintenis aangaan, niet zou bestaan, wanneer één der feitelijke verenigingen alleen een verbintenis zou aangaan, zelfs onder de firma, ten ware men aanneemt dat een vennootschap onder gemeenschappelijke naam is tot stand gekomen; dat men zelfs beweert dat de overige feitelijke verenigingen niet aansprakelijk kunnen gesteld worden voor de verbintenis door één van hen aangegaan, zelfs onder de firma, tenzij door zijn toevlucht te nemen tot de theorie van de rechtschijn en tot de quasi-delictuele aansprakelijkheid (Hrb. Brussel 14 Februari 1952, Jur. Comm. Brux. 1953, 175); dat die stelling niet kan aanvaard worden; dat de derden inderdaad, zonder dat het nodig is in de feitelijke handelsvereniging een vennootschap onder gemeenschappelijke naam te zien en zonder dat het nodig is zijn toevlucht te nemen tot de theorie van de rechtsschijn en tot de quasi-delictuele aansprakelijkheid, een voldoende bescherming vinden in het gewoonterecht; dat dit laatste aanneemt dat medeschuldenaren in handelszaken hoofdelijk gehouden zijn en die hoofdelijkheid doet steunen op de vereniging of belangengemeenschap, welke tussen hen bestaat; dat die zienswijze door de Auteurs wordt voorgehouden en door het Hof van Verbreking is

bekrachtigd (Massé, III, n° 1909, bl. 412; n° 1986, bl. 493; De Page, III, n° 328, bl. 290; Planiol en Ripert, VII, n° 1075, bl. 382; Studie van Fernand Derrida in R. T. D. Com. 1953, bl. 329, in het bijzonder de n° 3, 21 en 22, bl. 331 en 350; Verbr. 3 April 1952, Pas. 1952, I, 498; Verg. art. 175 gecoördineerde wetten en De Page III, compl. n° 323, B. bl. 393, waar op grond van het beginsel de hoofdelijkheid wordt aanvaard der vennoten ener tijdelijke handelsvereniging en der zaakvoerders-geranten ener handelsvereniging in deelneming); dat, wanneer art. 17 der gecoördineerde wetten op de vennootschappen de hoofdelijkheid voorschrijft voor de verbintenissen, aangegaan door de vennoten onder gemeenschappelijke naam, het niets anders doet dan die regel van het gewoonterecht toepassen (De Page V, n° 87, bl. 99); dat, juist toegepast, de regel van het gewoonterecht op het gebied dat ons aanbelangt, luidt als volgt: personen, bv. vennoten onder gemeenschappelijke naam, zijn hoofdelijk verbonden tegenover derden, omdat zij samen handel drijven; dat men die regel van het gewoonterecht heeft omgekeerd en er ten onrechte heeft van gemaakt, dat personen, die samen handel drijven, hoofdelijk gehouden zijn, omdat zij vennoten onder gemeenschappelijke naam zijn; dat, wanneer men de regel van het gewoonterecht juist toepast, men begrijpt waarom de vennootschap onder gemeenschappelijke naam de vennootschap van het gemeen recht wordt genoemd; een handelsvennootschap veronderstelt altijd een gezamenlijk handeldrijven, wat volgens de regel van het gewoonterecht de hoofdelijkheid der vennoten moet medebrengen en het is in afwijking van die regel, dus van het gemeen recht, dat de aansprakelijkheid van de vennoten kan beperkt worden; dat bijgevolg door de feitelijke handelsvereniging te betitelen als vennootschap onder gemeenschappelijke naam, men aan de derden niet meer rechten toekent dan ze reeds bezaten tegen de feitelijke verenigden in hunne hoedanigheid van personen, die samen handel drijven en als dusdanig hoofdelijke medeschuldenaren in handelszaken zijn;

Overwegende dat men uit de artikelen 4 en 5 der gecoördineerde wetten afleiden moet; dat voor de handelsverenigingen zonder rechtspersoonlijkheid de verplichting niet bestaat om ze aan te gaan bij bijzondere, openbare of onderhandse akte en om deze te publiceren; dat inderdaad artikel 4 die verplichting alleen stelt voor de in artikel 2 op beperkende wijze opgesomde vennootschappen met rechtspersoonlijkheid, terwijl artikel 5 het bewijs van het bestaan der twee genoemde handelsverenigingen zonder rechtspersoonlijkheid toelaat door alle rechtsmiddelen;

Overwegende dat de nietigheid, het niet werken tegenover derden en de niet-ontvankelijkheid, welke uit het ontbreken van een akte van oprichting en de niet-openbaarmaking daarvan kunnen voortvloeien, slechts van toepassing zijn op de vennootschappen, opgesomd in artikel 2, en niet op de feitelijke handelsvereniging;

Overwegende dat men samenvatten kan als volgt: het is aan de belanghebbenden geoorloofd een feitelijke handelsvereniging te vormen, daar deze niet in strijd is met gebiedende bepalingen der wet; de feitelijke handelsvereniging is niet genoemd in artikel 2 der gecoördineerde wetten en heeft bijgevolg geen rechtspersoonlijkheid; het is verkeerd om de rechten der derden te vrijwaren de feitelijke handelsvereniging gelijk te stellen met een vennootschap onder gemeenschappelijke naam, daar de rechten der derden afdoende beschermd zijn door het gewoonterecht; de feitelijke handelsvereniging is niet onderworpen aan de voorschriften der gecoördineerde wetten betreffende

het opmaken en het openbaar maken van een akte van oprichting;

Overwegende bijgevolg, dat de redenering van de verweerder onjuist wordt bevonden; dat hij ten onrechte opwerpt, dat hij met een vennootschap-rechtspersoon heeft gecontracteerd; dat de eisers een handelsvereniging zonder rechtspersoon hadden gevormd, waarvan de rechten en verbintenissen ontstaan in de persoon van de verenigden; dat wel een rechtsband tussen de eisers en de verweerder is tot stand gekomen en dat het middel van deze laatste niet opgaat;

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE GENT

3e Kamer. — 4 Maart 1954.

Voorzitter : M. Reyniers.

Rechters : MM. De Baillie en Aelterman.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs. Mosselman, Schaubroeck en De Coninck.

1. **Betrekkelijke bevoegdheid van de rechter.**
2. **Factuur. — Verplichting om onmiddellijk na ontvangst van een factuur te protesteren tegen de beweerde onjuiste inhoud daarvan.**

1. *Wanneer twee contracterende partijen in dezelfde stad wonen en geen hunner beweert, dat zij elkaar elders zouden ontmoet hebben om hun overeenkomst te sluiten, moet worden aangenomen, dat de overeenkomst in de stad hunner inwoning is tot stand gekomen. Deze grond van betrekkelijke bevoegdheid maakt de rechtbank ook bevoegd ten opzichte van de volmachtdrager van een der partijen.*
2. *De ontvanger van een factuur verwerkt het recht om de inhoud daarvan in rechte te betwisten, indien hij niet onmiddellijk na de ontvangst heeft geprotesteerd, terwijl hij gemakkelijk en zonder tijdverlies de overeenstemming van de factuur met de daaraan ten grondslag liggende overeenkomst kon controleren.*

Kossikoff t/ Smesman en N.V. Lion Rapide.

I. Wat betreft de bevoegdheid :

Overwegende dat tweede verweerster aan de heer Smesman opdracht gaf om eiser te gelasten photo's te nemen, bestemd voor de publiciteit;

Overwegende dat, waar de heer Smesman en eiser beiden te Gent wonen en niet beweren, dat zij elkaar elders zouden ontmoet hebben om hun overeenkomst te sluiten, dient aangenomen te worden dat de overeenkomst te Gent is ontstaan;

dat die grond de bevoegdheid van de Rechtbank rechtvaardigt, ook ten overstaan van de volmachtgever;

II. Ten gronde :

Overwegende dat de heer Smesman de photo's, waarover het geding loopt, niet voor eigen rekening heeft besteld en derhalve buiten de zaak dient gesteld te worden;

Overwegende dat, toen eerste verweerster op de factuur, die eiser haar op 18 Juli 1953 heeft toegezonden, reageerde, zij op dat ogenblik uitsluitend beweerde dat een aanzienlijk deel van de photo's niet goed gelukt waren;

dat zij in haar brief van 22 Augustus 1953 niet

betwistte noch dat zij 5 reportages gevraagd had, noch dat zij bij gelegenheid van die reportages respectievelijk de volgende opnamen had opgedragen, te weten: voor de eerste: 13 photo's — voor de tweede en derde: 13 photo's — voor de vierde: 12 photo's en voor de vijfde: 18 photo's;

dat tweede verweerster onmiddellijk tegen die beveringen van de factuur had dienen te protesteren, vermist de controle van de overeenstemming van de factuur met de overeenkomst gemakkelijk was en praktisch geen tijd vergde;

Overwegende dat hetzelfde kan gezegd worden, wat betreft voorafgaande kosten, die door eiser in de factuur werden aangerekend, kosten waartegen tweede verweerster onverwijld had dienen te protesteren, indien over dergelijke kosten geen akkoord had bestaan;

Overwegende dat de brief d.d. 19 Mei 1954 van de gevolmachtigde van tweede verweerster wel bewijst, dat er boven het forfaitaire minimum van 120 Fr. per photo, verplaatsingskosten voorzien waren;

dat eerste verweerster hier blijkbaar door de woorden « frais de déplacement » de eerste woorden aanhaalt van het tarief van eiser onder de rubriek « frais préliminaires », als geldende als afkorting voor de gehele reeks van de daar opgesomde kosten;

Overwegende dat tweede verweerster niet betwist dat zij kennis kreeg van het tarief van eiser, waarin de voorafgaande kosten uitdrukkelijk voorzien worden;

Overwegende dat tweede verweerster thans ten onrechte betwist dat zij al de aangerekende reportages heeft besteld, niet alleen omdat het bewijs van het tegendeel voldoende voortspruit uit het stilzwijgen, dat zij dienaangaande tot de dagvaarding heeft gehouden, doch bovendien omdat het tegendeel ook voortspruit uit de reeds vermelde brief van 19 Mei 1953;

Overwegende dat die brief inderdaad de bestelling bevestigt na uitvoering van twee reportages en niettemin bepaalt dat eiser over een termijn beschikt van vier tot zes weken om zijn prestaties uit te voeren;

dat dit beding en de voetnoot « nous vous prions de bien vouloir nous faire connaître à la fin des travaux le prix global pour les photos restantes... » er voldoende op wijst, dat nog andere reportages te doen bleven buiten de twee reeds verrichte reportages;

Overwegende dat tweede verweerster in haar besluiten niet beweert dat de opgedragen photo's zouden mislukt zijn;

Overwegende dat de vordering aldus van nu af gegrond voorkomt, in zover zij strekt tot de betaling van 9.972 fr. plus de taks van 12 % of 1.197 fr., samen 11.169 fr., min het ontvangen voorschot van 4.000 fr., blijft 7.169 fr.;

Overwegende dat eiser ten onrechte de betaling vordert van de prijs van 78 photo's, waarvan de verwaardiging niet was opgedragen;

dat tweede verweerster zich nooit akkoord heeft verklaard nopens de globale prijs, die eiser hiervoor in rekening brengt;

dat geen verkoop tot stand kon komen zonder akkoord over de prijs;

Overwegende dat tweede verweerster niet verplicht was laatstbedoelde photo's te kopen;

dat die photo's haar ter keuze waren medegedeeld voor het geval sommige aan tweede verweerster mochten bevalen;

dat uit de brief van tweede verweerster dd. 5 Aug. 1953, verklarende: « nous regrettons de ne pouvoir être d'accord avec les prix que vous nous faites, étant donné le grand nombre de photos mal réussies », juist blijkt dat het hier de niet opgedragen photo's betreft;

Om deze redenen:

de Rechtbank,

Melding makende dat de artikelen 23 en 30 tot 42 der taalwet van 15 Juni 1935 zijn nageleefd;

Verklaart de vordering ontvankelijk en, rechtdoende ten gronde, stelt eerste verweerster buiten het geding zonder kosten;

Verwijst tweede verweerster om aan eiser te betalen de som van 7.169 fr. met de gerechtelijke interesten en met de kosten van het geding;

Wijst het meer gevorderde van de hand als niet gegrond.

VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

1e Kanton. — 7 October 1953.

Pl. Rechter: M. A. Dinot.

Advocaten: Mrs Verhoeven en Van der Mensbrugge.

Gehuwde vrouw. — De gehuwde vrouw, die geen kinderen ten haren laste heeft, beschikt slechts over één recht, doch over twee rechtsvorderingen. — Betekenis van het woord « huishouden » in art. 214, b, lid. 1.B.W.

Artikel 212 B.W. bepaalt dat de echtgenoten elkander hulp verschuldigd zijn, terwijl vóór de wet van 20 Juli 1932 artikel 214 dit ten laste van de man — als het meest voorkomend geval — nader omschreef als de verplichting om te verschaffen al wat nodig was voor de levensbehoeften volgens zijn vermogen en staat. Onder levensbehoeften werden begrepen niet alleen voeding, doch ook woning, kleding en kosten voor gezondheidszorg. Tot in 1932 had de vrouw slechts één recht en één rechtsvordering krachtens de artikelen 212 en 214 B.W.

Door de wet van 20 Juli 1932 heeft de wetgever de verplichting duidelijk op beide echtgenoten gelegd en bepaald, dat zij beiden moeten bijdragen in de behoeften van het huishouden volgens hun vermogen en staat.

De gehuwde vrouw, die kinderen ten haren laste heeft, kan krachtens het nieuwe artikel 214 b door één en dezelfde vordering de onderhoudsplicht van de man bewerkstelligen, niet alleen voor haar eigen onderhoud, maar ook voor dit van de kinderen, terwijl vóór de inwerkingtreding van de wet van 20 Juli 1932 de gehuwde vrouw één of twee eisen diende in te stellen op grond van artikel 214 en 203.

De gehuwde vrouw, die geen kinderen ten haren laste heeft, kan krachtens artikel 214 b B.W. slechts de bijdragen vorderen vanwege haar echtgenoot in haar behoeften voor het huishouden, wat neerkomt op de kosten voor voeding, woning, kleding en gezondheidszorg.

De gehuwde vrouw, die geen kinderen ten haren laste heeft, beschikt krachtens de artikel 212 en 214 b B.W. slechts over één en hetzelfde recht. Zij beschikt echter wel over twee rechtsvorderingen om dit recht uit te oefenen, nl. een bij dagvaarding in te stellen vordering tot betaling van een regelmatig terugkerend bedrag, gewoonlijk « onderhoudsgeld » genoemd en verder een eis volgens de in artikel 214 b, lid 2, B.. geregelde procedure.

Door het woord « huishouden » in artikel 214 b, lid 1, B.. moet niet worden verstaan het leven in gemeenschap. Zoniet zou artikel 214 b, lid 2, B.W. nooit dienen te worden toegepast, ingeval een gehuwde vrouw, die geen kinderen heeft ten haren

laste door haar man verlaten wordt. Ook een alleenstaande persoon kan een huishouden hebben.

Brabants t/Apers.

Feitelijke toestand :

Aangezien partijen in het huwelijk zijn getreden in 1926 en aanlegster op 7 Mei 1947 bij toepassing van artikel 214 j. een bevel heeft bekomen, waarbij zij gemachtigd werd verder alleen de gemeenschappelijke woning, Oude Steenweg nr 16, te Antwerpen, te bewonen, terwijl aan verweerder verbod werd gedaan zich aldaar nog te vertonen;

Aangezien dit bevel nog steeds van kracht is tussen partijen;

Aangezien aanlegster bij toepassing van artikel 214b, bij vonnis dezer Rechtbank van 1 Juni 1947 machtiging heeft bekomen om met uitsluiting van verweerder 1.500 frank per maand bij diens werkgever in ontvangst te nemen;

Aangezien bij verzoekschrift van 17 Juli 1953 aanlegster krachtens artikel 214 f., vraagt dat deze machtiging zal verhoogd worden op 50 % van het loon, verlofgelden en andere financiële voordelen, die verweerder bij zijn werkgever geniet;

In rechte :

Aangezien verweerder in de eerste plaats opwerpt dat de feitelijke scheiding tussen partijen definitief is geworden en er dus geen huishouden meer bestaat, dat bijgevolg een op artikel 214 b of f steunende vordering ongegrond is (zie in dien zin Burg. Rechtbank Brussel, 4-4-1952 J.T. 1952, 384; St Joost ten Noode, 28-3-1952, J.T. 1952, 252);

Aangezien volgens verweerder aanlegster slechts een vordering kan instellen tot betaling van onderhoudsgeld op grond van artikel 212 B.W. (zie in dien zin voormeld vonnis van St Joost ten Noode, 28-3-1952, J.T. 1952, 252);

Aangezien dient te worden onderzocht of de gehuwde vrouw aan de artikel 212 en 214, verschillende rechten en/of verschillende rechtsvorderingen ontleent, en wat bedoeld wordt door huishouden;

Aangezien artikel 212 alleen en zeer bondig bepaalt dat de echtgenoten elkander hulp verschuldigd zijn, terwijl vóór 20 Juli 1932, artikel 214 dit nader omschreef (ten laste van de man als het meest voorkomende geval) als de verplichting te verschaffen al wat nodig was voor de behoefte van het leven volgens zijn vermogen en staat;

Aangezien onder levensbehoeften begrepen werden niet alleen voeding, doch ook woning, kleding en kosten, nodig voor de gezondheid (zie De Page, I, nr 705, al. 5);

Aangezien tot in 1932 duidelijk de gehuwde vrouw slechts over één recht en één rechtsvordering beschikte krachtens de artikelen 212 en 214;

Aangezien door de wijziging in de wet van 20 Juli 1932 de wetgever de verplichting duidelijk aan beide echtgenoten heeft opgelegd en bepaald dat zij moeten bijdragen in de behoeften van het huishouden volgens hun vermogen en staat;

Aangezien derhalve dient te worden nagegaan of aan de man een zwaardere verplichting hierdoor is opgelegd en de vrouw dus een groter recht bekomt;

Aangezien duidelijk de gehuwde vrouw, die kinderen ten laste heeft, bij toepassing van het nieuwe art. 214 door één en dezelfde vordering de onderhoudsverplichting van de man kan bewerkstelligen, niet alleen voor haar eigen onderhoud, maar ook voor dit van de kinderen, terwijl vóór het in werking treden van de wet van 20 Juli 1932 de gehuwde vrouw één of twee

eisen diende in te stellen op grond van de artikelen 214 en 203;

Aangezien echter de gehuwde vrouw, die geen kinderen ten laste heeft (wat in zake het geval is) of niet meer heeft, door toepassing van artikel 214 toch slechts de bijdragen kan vorderen vanwege haar echtgenoot in haar behoeften voor het huishouden, wat dan toch neerkomt op voeding, woning, kleding, kosten van gezondheid;

Aangezien het Ons dan ook voorkomt dat de gehuwde vrouw krachtens de artikelen 212 en 214 b, eerste lid, slechts één en hetzelfde recht heeft, indien zij geen kinderen ten laste heeft;

Dat zij echter wel over twee rechtsvorderingen beschikt om dit recht uit te oefenen, nl. een eis door dagvaarding tot betaling van een zeker periodiek betaalbaar bedrag, gewoonlijk onderhoudsgeld genoemd, en verder een eis, waarvoor de procedure geregeld is in artikel 214 b, lid 2;

Dat a contrario verschillende beweegredenen bovenstaande stelling steunen;

Dat immers, indien men aanneemt dat artikel 214 b een ruimer recht aan de gehuwde vrouw toekent dan artikel 212, de vrouw van een bij foaien bezoldigde man minder rechten zou hebben dan een vrouw, waarvan de man een vaste wedde heeft, vermits de eerste geen procedure op grond van artikel 214 b, lid 2, kan voeren;

Dat als ander voorbeeld de wet van 18 Augustus 1887, gewijzigd door de wet van 17 Augustus 1922, art. 30, bepaalt dat het loon van een werkman slechts in beslag genomen kan worden ten belope van een vijfde, doch dat deze beperking niet toepasselijk is op beslag, gelegd op grond van de oorzaken vermeld in de artikelen 203, 205 en 214; dat, indien men verschillende rechten leest voor de vrouw in de artikelen 212 en 214, de vrouw geen beslag kan leggen op het loon van haar man voor onderhoudsgeld, (artikel 212) dan ten belope van een vijfde van het loon, doch wel bij toepassing van artikel 214 b een hoger bedrag kan bekomen, dat zij dan verkrijgt, niet door een beslag, maar door een machtiging om rechtstreeks te ontvangen;

Aangezien door huishouden niet verstaan dient te worden het leven in gemeenschap;

Dat zoniet artikel 214 b, lid 2 nooit zou dienen te worden toegepast in geval een gehuwde vrouw, zonder kinderen te haren laste, verlaten wordt door haar man;

Aangezien een alleenstaand persoon een huishouden kan hebben en Wij dan ook de door verweerder aangehaalde rechtspraak niet tot de Onze kunnen maken;

Dat Onze stelling niet in tegenspraak is met zekere rechtspraak, die de toepassing van artikel 214 b weigert, wanneer de vrouw geen huishouden heeft (Vrederecht St Joost ten Node, 1950, J.J.P. 296, over een geval dat de vrouw wegens gewelddaden van de man het echtelijk dak verlaten had en dienst genomen als gouvernante; zie ook de studie van Professor Renard in Revue Critique de Jr. Prud. Belge 1950, blz. 159 : voorbeeld van een vrouw die het echtelijk dak verlaat en toevlucht zoekt bij haar ouders);

Dat echter, wanneer de man een einde stelt aan het gemeenschappelijk leven door zijn vrouw te verlaten, of, zoals in casu, de vrouw de verwijdering uit het echtelijk dak bekomt van de man door een procedure krachtens artikel 214 j, het huishouden blijft bestaan en de man zijn normale plaats steeds terug kan innemen, indien hij zijn plicht beseft, tot betere gevoelens komt en de intrekking bekomt van de maatregel, genomen krachtens artikel 214 j, die toch een voorlopig karakter draagt;

Dat het feit, dat na een min of meer lange tijdspanne de man uitdrukkelijk verklaart het echtelijk dak nooit

meer te zullen vervoegen, het huishouden toch laat bestaan en niets aan de rechten en rechtsvorderingen van de vrouw verandert (zie Hof van Beroep Gent, 14-5-1952, R.W. 1952-1953, blz. 71 en vooral blz. 72);

Dat inderdaad artikel 214 b opgenomen werd hoofdzakelijk met het oog op het geval dat de echtgenoten in feite gescheiden leven (zie de woorden «van de laatste echtelijke woonplaats», wat een feitelijke scheiding onderstelt), zonder onderscheid te maken of de eisende partij kinderen te haren laste heeft of niet;

Dat artikel 214 b ten doel heeft het instandhouden van de familiehaard (cfr. Proc. Gen. Hayoit de Termicourt in zijn mercuriale van 15-9-1938, blz. 32);

Dat de eis van aanlegster dan ook ontvankelijk en gegrond is;

Hoe-grootheid van de machtiging :

Aangezien rekening houdend met de toestand van partijen, aanlegster gemachtigd dient te worden het loon en andere verdiensten van haar man met uitsluiting van deze laatste in ontvangst te nemen à rato van 35 % vanaf de eerstvolgende betaaldag.

VREDEGERECHT TE MECHELEN-ZUID

14 Mei 1954.

Rechter : M. De Ridder.

Advocaten : Mrs Van Battel en Van de Eede.

Levensonderhoud. — Vordering tegen één van de mede-schuldenaren. — Ontvankelijkheid. — Geen verplichting om de mede-schuldenaren te dagvaarden. — Rechter niet bevoegd om ambtshalve de oproeping van de mede-schuldenaren te bevelen.

Wanneer in dezelfde graad verscheidene gegoede schuldenaren van de verplichting tot de verstrekking van levensonderhoud bestaan, is de onderhoudsgerechtigde bevoegd van hen te dagvaarden wie hij wil. De Rechter is niet bevoegd ambtshalve de oproeping in het geding te bevelen van de overige mede-schuldenaren.

Bij de beoordeling van de behoeftige toestand van de onderhoudsgerechtigde zal de Rechter echter rekening houden met de mogelijkheid, waarin de eiser zich bevindt om eveneens een uitkering te bekomen van de niet-gedagvaarde mede-schuldenaren.

Boelens t/ Van der Hulst.

Aangezien eiseres, moeder van verweerder, beweert zonder enige inkomsten te zijn en niet meer in haar eigen onderhoud en behoeften te kunnen voorzien;

Aangezien zij bij exploit van rechtsingang van deurwaarder H. Heremans, te Mechelen, dd. 28 April 1954 de verweerder heeft gedagvaard tot betaling van een maandelijks onderhoudsgeld van 4.000 frank;

Aangezien verweerder in de eerste plaats opwerpt dat de vordering niet ontvankelijk is, omdat eiseres twee kinderen heeft en deze allebei hadden moeten gedagvaard worden, en in de tweede plaats aanvoert dat hij niet bij machte is zulk hoog onderhoudsgeld te betalen;

Ontvankelijkheid :

Aangezien, wanneer in dezelfde graad verschillende vermogende schuldenaars van onderhoudsgeld bestaan, de schuldeiser van onderhoudsgeld gerechtigd is van deze schuldenaars te dagvaarden wie hij wil (De

Page, Droit Civil, deel I, eerste uitgave, n° 1547, C. De Page, Complément au traité élémentaire de droit civil belge, deel I, n° 557, B. 3°; Burgerl. Rechtbank Brussel, 25 November 1910, Pas. 1911, III, 98), vermits de plicht tot uitkering tot levensonderhoud essentieel deelbaar is en persoonlijk (Verbr., 2 Maart 1911, Pas. 1911, I, 146; Vredegerecht Neufchâteau, 22 Maart 1941, J. J. P. 1940-'41, 400) en zonder dat de Rechtbank het recht heeft om ambtshalve de oproeping te bevelen van de andere medeschuldenaars van onderhoudsgeld (Antwerpen, 14 Januari 1911, Pas. 1911, III, 239; Burg. Rechtb. Brussel, 25 November 1910, Pas. 1911, III, 98);

dat echter de Rechtbank bij het beoordelen van de staat van behoeftigheid van de schuldeiser van het onderhoudsgeld rekening zal houden met de mogelijkheid voor hem eveneens onderhoudsgeld te bekomen van de niet gedagvaarde medeschuldenaars (De Page, Complément au traité élémentaire de droit civil belge, deel I, n° 557, B. 3°; Répert, Pr. dr. b., V°, éléments, n° 36; Antwerpen, 14 Januari 1911, Pas. 1911, III, 239; Burg. Rechtb. Gent, 20 Juli 1911, Pas. 1912, III, 64);

Aangezien de vordering ontvankelijk is, alhoewel eiseres slechts één van haar twee vermogende kinderen heeft gedagvaard;

Ten gronde :

Aangezien eiseres 70 jaar oud is, de weduwe is van een meester-meubelmaker, niet meer kan werken, ziekelijk is en haast bestendig geneeskundige zorgen nodig heeft, te Brussel woont en geen bewezen inkomsten heeft;

Dat zij beweert dat haar niet gedagvaarde dochter haar huishuur betaalt, evenals hare uitgaven voor vuur en licht;

Aangezien verweerder beweert — zonder zijn bewering nochtans door enig bewijs te staven — dat hij slechts een maandelijks inkomen zou genieten van ongeveer 13.000 frank;

Aangezien, rekening houdend enerzijds met de staat van behoeftigheid van eiseres, met de steun die zij ontvangt van haar dochter en die, welke zij verder van deze laatste zou kunnen vorderen; rekening houdend anderzijds met het inkomen van verweerder evenals met zijn vermoedelijke uitgaven, deze behoort te worden veroordeeld om aan eiseres een maandelijks onderhoudsgeld van 3.000 frank te betalen;

.....

NOOT : Verg. nog Hof Gent, 13 Juli 1951, R. W. 1951-1952, 1131; Rb. Brugge, 6 November 1950, R. W. 1951-1952, 1298.

POLITIËRECHTER TE PEER

16 Maart 1954.

Rechter : Roelandts.

Advocaten : Mrs Huybrechts, Van Lierde en Verhoeven.

Wegenverkeer. — Recht van voorrang. — Hindernis.

Wanneer een van beide weggebruikers het recht van voorrang heeft, brengt het gebruik van de richting-aanwijzer door de weggebruiker, die aan de ander voorrang moet laten, geen wijziging in de oorzaak van de aanrijding, die ligt in het niet eerbiedigen van de voorrang; het teken geven door de aangereedene ontheft hem niet van de verplichting de wettelijke voorrang van de andere weggebruiker te eerbiedigen.

Het aanrijden van een hindernis is slechts dan een overtreding, als die voorzienbaar was.

O. M. en Geuens t/ Schepens.

Overwegende dat uit het onderzoek ter zitting is gebleken, dat de aangeredene Geuens links heeft afgedraaid op de Kamperbaan om een particuliere inrit in te rijden; dat hij alzo de doorgang heeft afgesneden aan verdachte, die zijn weg normaal vervolgde en daarenboven normaal door aangeredene kon gezien worden, daar hij reeds 25 tot 30 meter de Kamperbaan — waarop het ongeval gebeurde — volgde;

dat eveneens is gebleken dat er ter plaatse straatverlichting was en het niet bewezen is dat verdachte geen reglementaire verlichting zou gehad hebben;

dat ook niet bewezen is dat hij een overdreven snelheid had of roekeloos zou gereden hebben en dat alzo de grenzen zijner prioriteit geenszins werden aangetast;

Overwegende dat aangeredene aan verbalisanten verklaard heeft verdachte niet te hebben zien aankomen en niet weet of deze laatste goed van licht voorzien was; dat zulks aantoonde dat aangeredene onvoorzichtig reed;

Overwegende dat het feit dat aangeredene zijn linker richtingaanwijzer heeft doen branden in gene deelen de rechten en verplichtingen kan krenken, die voor de weggebruikers voortvloeien onder meer uit hun respectieve stand of uit hun snelheid; dat ook in principe mag besloten worden dat, wanneer een van beide weggebruikers de voorrang heeft — in casu verdachte — het gebruik van de richtingaanwijzer door de weggebruiker, die aan een ander de voorrang moet laten — in casu de aangeredene — geen wijziging brengt in de oorzaak van de aanrijding, die ligt in het niet eerbiedigen van de voorrang; dat het teken geven door aangeredene hem dus niet ontheft van de verplichting de wettelijke voorrang van verdachte te eerbiedigen;

Overwegende dat verdachte normaal het voertuig van aangeredene langs de voorkant heeft willen kruisen, doch dat aangeredene de helft van de rijweg niet heeft vrijgelaten, maar integendeel de weg geheel heeft afgesloten, hetgeen verklaart dat verdachte tegen de achterkant van het voorste wiel van het voertuig van aangeredene is gereden;

dat uit dit alles blijkt dat verdachte voor een onvoorzienbare hindernis stond;

Overwegende dat algemeen aangenomen wordt, dat het aanrijden van een hindernis onder toepassing valt van artikel 42 van het Algemeen Verkeersreglement, als die hindernis voorzienbaar was, hetgeen in casu niet het geval is;

dat het een geval van overmacht betreft voor verdachte en dienvolgens de vrijheid van handelen, de toerekenbaarheid en de strafrechtelijke verantwoordelijkheid aan zijn kant niet bestonden en bijgevolg geen misdrijf begaan werd (artikel 71 W.v.S.);

Vlaamse Juristen,

Abonneert U op het

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

WERKRECHTERSRAAD IN HOGER BEROEP TE BRUGGE

29 Februari 1952

Voorzitter : M. De Bock

Advocaat : Mr Claes

Bediendencontract. — Beroep op gebruik. — Bewijslast. — Stilzwijgende wilsovereenstemming. — Ver-eisten voor de bindende kracht van de beslissing ener «paritaire commissie». — Volmacht moet bewezen worden door degene, die zich er op beroept.

Voor zover de wet van 7 Augustus 1922 niet uitdrukkelijk daarvan afwijkt, beheersen de regels van het burgerlijk recht het bediendencontract.

Artikel 5 van de wet van 7 Augustus 1922 is een herhaling van de in artikel 1160 B.W. neergelegde regel. Krachtens artikel 1162 B.W. moet in geval van twijfel een overeenkomst uitgelegd worden ten voordele van de schuldenaar, waarmede overeenstemt de regel : «actori incumbit probatio». Van de regelen van het bewijsrecht is in zake arbeidsovereenkomsten niet afgeweken, behalve wat betreft de uitsluiting van de regels omtrent de noodzakelijkheid van schriftelijk bewijs (artikel 4, wet van 10 Maart 1900). De schuldeiser uit een bediendencontract, die zich op het «gebruik» beroept, moet het bestaan ervan derhalve bewijzen. De stilzwijgende wil van de partijen om zich te verplichten tot alles wat ter zake gebruikelijk is mag alleen worden vermoed, indien het ingeroepen gebruik in een bepaalde streek het algemeen karakter heeft van een door allen toepasselijk geachte regel op overeenkomsten van dezelfde aard, behalve afwijkende bedingen.

De stilzwijgende wilsovereenstemming is die, welke blijkt uit daden, gedragingen of gebaren die voor geen andere uitleg vatbaar zijn. «Stilzwijgende wilsovereenstemming» mag niet worden gesteld tegenover «schriftelijke wilsovereenstemming», maar wel tegenover «uitdrukkelijke wilsovereenstemming»; deze laatste kan zowel mondeling als schriftelijk tot stand komen, terwijl het geschrift alleen van belang is voor het bewijs.

Een uitdrukkelijke wilsuitering is rechtstreeks, positief, klaar en vergt geen redenering, terwijl de stilzwijgende wilsuitering steeds een redenering, een inductie veronderstelt. Deze wilsuitering moet echter, althoewel stilzwijgend, werkelijk en zeker zijn.

De beslissing ener «paritaire commissie» heeft slechts bindende kracht indien : 1) de beslissing is afgekondigd bij K. B.; 2) dat het K. B. vermeldt, dat het werd genomen op verzoek van de paritaire commissie of van een der representatieve organisaties.

Lastgeving is persoonlijk en niet voor overdracht vatbaar.

Het bestaan van een volmacht moet worden bewezen volgens de regelen van het gewone bewijsrecht in burgerlijke zaken.

P.v.b.a. Ovelaer t/ Vangheluwe.

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering van thans geïntimeerde ertoe strekte betaling te bekomen van de volgende sommen :

- 1) 2.974 frank, zijnde 5,5 twaalfden van een der-tiende maand, berekend tegen 6.000 frank;
- 2) 600 frank levensduurtepremie over October, November en December 1950;

Dat oorspronkelijke verweerster, thans beroepster, bij wederis vorderde geïntimeerde te horen veroordelen tot betaling van een som van 500 frank op grond van het feit, dat hij had verwaarloosd een abonnement op de buurtspoorwegen ten koste van zijn werkgeefster tijdig op te zeggen;

Overwegende dat de eerste rechter de betaling van het gevorderde deel 13e maand heeft bevolen op grond van de overweging, dat deze geen vrijgevigheid was, maar krachtens de gebruiken begrepen is in het loon op grond van de volgende elementen:

a) de uitbetaling door de werkgeefster van een dertiende maand aan al de bedienden;

b) de regelmatigheid dezer uitbetaling sinds 1945;

c) het aannemen van een onveranderlijke en zelfde grondslag voor het berekenen dezer vergoeding;

Overwegende dat de eerste rechter vaststelt dat de wederis van 500 frank niet betwist wordt;

Overwegende dat, voor wat de levensduurpremie aangaat, het vonnis a quo vaststelt dat de vordering uit dien hoofde steunt op de beslissing der Nationale Paritaire Commissie, dd. 22 November 1950;

Dat blijkt dat deze beslissing niet werd afgekondigd bij K. B.;

Dat de eerste rechter aanneemt dat, ingeval appellante aangesloten was bij een patronale organisatie, vertegenwoordigd in de paritaire commissie, zij ex mandate zou gehouden zijn de genomen beslissing uit te voeren en daaromtrent het bewijs door alle middelen beveelt door geïntimeerde, oorspronkelijke eiser;

A. Betreffende de dertiende maand:

Overwegende dat, voor zover daarvan door de wet van 7 Augustus 1922 niet uitdrukkelijk is afgeweken, de regels van het burgerlijk recht de contracten van dienstverhuring beheersen;

Dat ingevolge artikel 1134 B.W. de verbintenissen tot wet strekken voor hen die ze hebben aangegaan;

Dat artikel 5 wet van 7 Augustus 1922 op artikel 1134 B.W. steunt en bepaalt dat «de gebruiken in de plaats traden in geval van stilzwijgen van het contract», aldus refererend naar artikel 1160 B.W.;

Dat echter krachtens artikel 1162 B.W. de twijfel moet uitgelegd worden in het voordeel van de schuldenaar, hetgeen principieel is neergelegd in de rechtsregel «actori incumbit probatio»;

Dat van de bewijsregeling niet is afgeweken in de materie der arbeidscontracten, doch alleen de regels van het schriftelijk bewijs zijn uitgesloten (artikel 4 wet 10 Maart 1900), zodat in geval van mondelinge overeenkomst van dienstverhuring de verschillende elementen en voorwaarden van het contract mogen worden bewezen door alle middelen van recht, getuigenis en vermoedens inbegrepen;

a) Het gebruik:

Overwegende dat in strijd met wat geïntimeerde voorhoudt en door de eerste rechter werd aangenomen het betalen van een dertiende maand door beroepster geen gebruik kan uitmaken, vermits «la volonté tacite des contractants de s'obliger à tout ce qui est d'usage invoqué revêt, dans une région déterminée le caractère général d'un règle reconnue par tous comme applicable, à défaut de stipulations contraires, aux conventions de même nature» (Cass. b., 29 Mei 1947, P. 1947, 217);

Dat beroepene klaarblijkelijk verward heeft tussen het gebruik en

b) het stilzwijgend accoord:

Overwegende dat het stilzwijgend accoord datgene is, dat «blijkt uit daden, uit gedragingen of gebaren,

die voor geen andere uitleg vatbaar zijn» (Kluyskens, De Verbintenissen, 1e deel, n° 17);

Dat «stilzwijgend accoord» niet mag worden gesteld tegenover «schriftelijk accoord», maar wel tegenover «uitdrukkelijk accoord», vermits dit laatste zowel mondeling als schriftelijk kan tot stand komen als «negotium», terwijl in feite het geschrift alleen belang heeft voor het bewijs van het accoord («instrumentum»);

Dat een uitdrukkelijke wilsuiting echter rechtstreeks, positief en klaar is «en geen redenering vergt», terwijl de stilzwijgende wilsuiting integendeel altijd een redenering, een inductie veronderstelt;

Dat deze wilsuiting nochtans, alhoewel stilzwijgend, werkelijk en zeker moet zijn (De Page, Droit civil, T. III, n° 523A);

Dat de door geïntimeerde en door het vonnis a quo aangehaalde feiten niet afdoende bewijs leveren, dat appellante stilzwijgend de verbintenis heeft aangegaan, werkelijk en zeker, tot betaling bij wijze van loon van een dertiende maand;

Dat ingevolge artikel 1162 B.W. deze verbintenis niet mag worden verondersteld en integendeel zelfs een vermoeden van het tegendeel voortvloeit uit de volgende gegevens:

1) in 1946 ontving geïntimeerde herhaaldelijk loonsverhoging, alhoewel een dertiende maand werd betaald, zodat het eenvoudiger ware geweest voor beroepster, indien zij opslag wenste toe te kennen, dit rechtstreeks te doen in plaats van onder de vorm van een dertiende maand;

2) beroepene ontving meer dan het wettelijk voorzien minimum loon en kreeg verhoging ondanks de regeringsmaatregelen tot blokkering der wedden en lonen;

Overwegende dat geïntimeerde ten onrechte meent, dat een «gratificatie» slechts zou kunnen worden toegekend aan de beste leden van het personeel;

Dat de werkgever inderdaad, voor zover hij een normaal en degelijk loon betaalt, een «liberaliteit», een vrijgevigheid zou kunnen doen, rekening houdend met de gang van zijn zaken of met de situatie van één of meer van zijn arbeiders;

Dat de rechtspraak in strijd met de bewering van beroepene in overgrote meerderheid de 13e maand aanziet als niet begrepen in het loon, maar wel als vrijgevigheid (zie Geysen: Arbeidsrechtspraak, n°s 2516 tot en met 2529; contra n° 2530 met nota van de auteur);

Overwegende dat het beroep uit dien hoofde dus voorkomt als gegrond.

B. Betreffende de levensduurpremie:

Overwegende dat de rechtspraak geruime tijd verdeeld was over de kwestie der bindende kracht van de beslissingen der Paritaire Comité's;

Dat de achtereenvolgende arresten dd. 21 December 1950 (Cass., 1e Kamer), Bulletin des arrêts, Mei en Juni 1951, I, 267 en dd. 11 Juni 1951 (Cass., 2e kamer) deze betwisting hebben uitgemaakt en als voorwaarde der bindende kracht vaststellen:

1) de afkondiging der beslissing bij K.B.;

2) de vermelding op straf van nietigheid in dit K.B. dat het werd genomen op verzoek van de Paritaire Commissie of één der representatieve organisaties;

Overwegende dat de eerste rechter ten onrechte de vertegenwoordiging van appellante ex mandate aanneemt;

Dat de last persoonlijk is en niet overdraagbaar en zijn voorwerp moet worden omschreven (artikelen 1986, 1987 tot en met 1989 B.W.);

Dat de lastgeving moet worden bewezen volgens de regels van het bewijsrecht in burgerlijke zaken (artikel 1341 B.W.) en geïntimeerde geen bewijs levert noch aanbiedt van het bestaan van dergelijke lastgeving;

Dat, voor zover geïntimeerde niet persoonlijk of door een bijzonder daartoe gemachtigde heeft deelgenomen aan de vergadering der Paritaire Commissie dd. 22 December 1950 (quod non) het zonder enig belang is te weten of hij in illo tempore aangesloten was bij zijn patroonsorganisatie ja dan niet;

Dat het beroep uit dezen hoofde dus eveneens gegrond blijkt en het door het vonnis a quo bevolen onderzoek nutteloos;

BIBLIOGRAPHIE

EISENMANN Ch. — *Les sciences sociales dans l'enseignement supérieur.* — Droit. — UNESCO - 141 p.

In de reeks uitgaven van de UNESCO betreffende de sociale wetenschappen in het hoger onderwijs is thans een verhandeling verschenen van de hand van Prof. Charles Eisenmann der Universiteit van Parijs in verband met de studie van het recht aan de universiteiten.

Het boek bestaat uit twee gedeelten; een eerste hoofdstuk aangaande de studie van het recht met het oog op de praktijk en het tweede met het oog op de zuivere wetenschap. Dit tweede gedeelte is een verslag over een uitgebreid enkwest dat gehouden werd door de opsteller in verschillende landen, namelijk België, Duitsland, de Verenigde Staten, Frankrijk, Egypte, Groot-Brittannië, Indië, Libanon, Mexico, Zweden en Joegoslavië.

Voorgelicht door preadviezen van zeer vooraanstaande juristen uit deze verschillende landen geeft de verhandeling het essentiële over de wijze waarop het recht in de universiteiten wordt onderwezen, over de wettelijke graden die worden toegekend en de examens die er toe leiden.

Voortdurend heeft de schrijver gelegenheid zich te plaatsen op een hoger plan en de algemene richtlijnen te onderzoeken die leiding moeten geven aan het hoger onderwijs in het recht.

Het is een boek dat in de hoogste mate al de juristen zal interesseren.

BAUDHUIN F. — *Code économique et financier.* Tome deuxième : Législation étrangère. - Etablissements E. Bruylant. - Brussel. - 1954. - 1120 p.

Wij hebben destijds de grote verdiensten doen uitschijnen van het eerste deel van de Code économique et financier, uitgegeven door Prof. Baudhuin.

Door de publicatie van dit tweede deel bewijst de samensteller aan de rechterlijke, economische en financiële wereld misschien nog een groter dienst dan met het eerste deel. Inderdaad, de teksten die betrekking hebben op de economische verhoudingen van ons land met het overige van de wereld zijn dikwijls zeer moeilijk te vinden. En hier zijn ze nu op werkelijk voortreffelijke wijze samengebondeld. Men vindt er al wat betreft de bank der internationale betalingen, de Europese gemeenschap van kolen en staal, de dubbele aanslag in fiscale aangelegenheden, de douanetarieven, het Marshallplan, de Europese organisatie voor economische samenwerking, de UVN en haar onderafdelingen, de Europese betalingsunie en verder de talrijke bilaterale en multilaterale handelsovereenkomsten gesloten door ons land.

Al ware het verzamelen van deze teksten op zichzelf meer dan voldoende om van dit boek een onontbeerlijk werkinstrument te maken, toch heeft het nog een veel groter waarde door de zakelijke en belangrijke inleidingen en bibliographische gegevens die elke groep wetteksten voorafgaan en waarin Prof. Baudhuin op zeer wetenschappelijke wijze de geschiedenis van de gepubliceerde wetgeving bondig uiteenzet en er de economische betekenis van onderlijnt.

MEDEDELINGEN

**VLAAMS RECHTSGENOOTSCHAP
UNIVERSITEIT LEUVEN**

Het Vlaams Rechtsgenootschap van de Universiteit te Leuven richt een plechtige academische zitting in naar aanleiding van het 150-jarig bestaan van het Burgerlijk Wetboek. Deze zitting zal plaats hebben in aanwezigheid van Zijne Excellentie de heer A. Lilar, Minister van Justitie, op Donderdag 25 November 1954, te 15 uur, in de Promotiezaal der Universiteit, Kraekenstraat, 4. Zullen een lezing houden: de heer René Dekkers, professor te Brussel en te Gent, over: «Het Burgerlijk Wetboek van uit de verte», en de heer E. Van Dievoet, professor te Leuven, over: «Het Burgerlijk Wetboek nu».

TIJDSCHRIFTEN

Arresten en adviezen van de Raad van State, Maart 1954.

Rechtspraak.

Omnilegie, n° 10 - October 1954.

Wetgeving.

Nederlands Juristenblad, afl. 39 - 13 November 1954.

Prof. Mr G. E. Langemeijer, Meer gratie voor «politieke delinquenten». — Mr A. C. C. Van Proosdij, Notaris-monopolie voor stichtingsacten? — Mr A. J. M. Van Overveldt, Artikel 25 van de Jachtwet 1953; de plicht tot terugroepen en ophalen der honden. — Mr W. Diamand, Enige verschillen tussen de juristenopleiding in Nederland en West-Duitsland.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, n° 4373 - 13 November 1954.

Mr Sonja Beekman, Titels van kranten en tijdschriften (II). — W. J. Nijenhuis, De Friese taal in het rechtsverkeer. — Prof. Mr G. de Grooth, Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Verbintenissenrecht 1953 (VII).

Journal des Tribunaux, n° 4040 - 14 novembre 1954.

Basile-Jean Risopoulos, Naissance d'une Nation. — Jurisprudence.

Recueil Dalloz de Doctrine de Jurisprudence et de Législation, 37° cahier - 13 novembre 1954.

Maurice Patin, Le refus de représentation d'enfant et ses diverses qualifications possibles. — G. C., La diffamation envers une profession. — Claude Devise, Commentaire du décret du 22 septembre 1953, portant création de tribunaux permanentes des forces armées, de tribunaux de cassation permanents des forces armées et d'établissements pénitentiaires des forces armées pour le jugement et la détention des militaires, marins et assimilés.